
DE
EBRIB
G. HARV
167

65414/A

J, X.

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

HARVEY, G.

MEDICAL SOCIETY OF LONDON. 11, CHANDOS ST. CAVENDISH SQ.
ESTABLISHED 1773

MEDICAL SOCIETY OF LONDON · 11, CHANDOS ST. CAVENDISH SQ.
ESTABLISHED
1773

RR
J26

V4

DE

FEBRIBUS
TRACTATUS
THEORETICUS,

ET

PRACTICUS

PRÆCIPUE,

Quo praxin curandarum Febrium continuarum Modernam eſſe lethiferam & barbaram, abunde patefit.

AUTHORE
GIDEONE HARVEY, M.D.

LONDINI,

Impenſis *Gulielmi Thackeray*, Bibliopolæ in Vico anatino, vulgò Duck-Lane.
M DC LXXII.

LONDON·MEDICAL SOCIETY
MEDICAL SOCIETY OF LONDON · ESTABLISHED 1773

Illuſtriſſimo ac Nobiliſſimo Domino,

THOMÆ
Comiti de OSSORY,
ET
Baroni de MOREPARK,

Regiæ Majeſtati à Sanctioribus Conſiliis,

Præfecto Navali ſtrenuiſſimo, ac Militari prudentiſſimo.

ÆQuale olim ſapientes *majori fortunæ* eſſe exiſtimarunt, ubi lumen magnum ac coruſcum anni nuperrime nati *horoſcopo* emicans creverunt; pariter hac tempeſtate climacterica omnes Amplitudinem veſtram noſtro *Aſcendente* Britannico rutilantem aſpexerunt,

orbeq; proprio per aquas moventem, martialem influxum in ſubjugandos hoſtes Belgas ſpargentem; hos autem zelo in Regem regnumq; ſingulari ac virtute pluſquam heroica in ſali barathrum præcipites dediſti. Ex altero, ex aſpectu benigno eſt, quod regnum conſiliis obfirmando, rei literariæ ſtudiiſq;, ac ſingulis ſumma affabilitate favendo, præclarus es. Huic confiſus fui, hoc quale qualecunque opuſculum veſtro Auguſto nomini inſcribere ac dedicare; ignoſce huic precor auſo; faxit Deus, longe incolumis ſuperſis ac trophæa ut ſoles regi offeras.

Excellentiſsime Domine

Amplitudinis veſtræ

Cultor ſtudioſiſsimus,

G. HARVEY.

LECTORI MEDICO.

JAmdudum febribus continuis medicos non mederi, at eas ab ipſis funeſtas redditas eſſe, mihi innotuit. Si tamen fortuna quiſpiam, a febre liberatus fuerit, naturæ nervis ſolùm aſcribendum, quæ vero ſi mediis minus appoſitis non fuiſſet laceſſita, ſe multo ocyus & minore diſcrimine è morbo extricaſſet.

Hujus tam inauſpicatæ praxeos ratio fermentationis hypotheſi falſa innititur, à qua indicationes ſpurias quum deſumant, ſucceſſus neceſſario ipſos ſpe eſt eluſurus. Verum quidem fermentationis termino ipſe in nonnullis tractibus ſum uſus; ac forte in elucidanda febre, at hoc fine quò receptæ temporum opinioni aliquomodo morem geram, nequaquam vero iſtius notionem eſſe vel neceſſariam vel tantillum febrium notitiæ aut curationi conferentem, autumans. Porro Lector animadvertendus, tyronibus

impræ-

impræſentiarum me non ſcripſiſſe, vel egiſſe profeſſorem è cathedra methodice ac pedantice, *febrium definitionem, diviſionem, mox cauſas, dein ſigna diagnoſtica, hinc prognoſtica, & cætera præ-legentem; verum noſtri eſt inſtituti, de iis ſuccincte diſſerere, quæ medico practico maxime ſunt neceſſaria, ac præcipue animo tunc temporis obverſabantur, cum haud raro ducentos plus minus febricitantes ſub cura habuerim.*

Reliquas quod attinet notiones theoreticas, ulterioreſque de variis febrium ſpeciebus obſervationes, eas diſtinctis poſtmodum ſum propoſiturus ſectionibus; interim vale.

Ex Ædibus meis in area Sancti *Dunſtani* in **Fleet-ſtreet.**

TRACTATUS
DE
FEBRIBUS THEORETICUS, ET
PRACTICUS.

CAP. I.

De Calidi Innati Natura.

PArtium adaptandam dyſcraſiis a potiori authoribus ſolitum decerpere Nomenclaturam ſymptomate; a fervore idcirco febris, vel a februis antiquorum per ignem ſacrificiis, vel a verbo februo, depuro, veluti & ἀπὸ τῦ πυρὸς πύρετος huic affectioni videntur affixa. Itaque quid fervor, quid ignis denotent, e Caloris & Calidi liquido conſtabit collatione. Calore & Calido valemus & vitam agimus, fervore & igne deficimus, atque diem claudimus; differentiæ rationem harum vocularum prælibare, haud parum è re futurum duco. Calidum eſſentiam ſubſtantiamve

calidam, Calor vero qualitatem duntaxat conceptu,non re,à ſubjecto vel natura calida ſeparabilem innuunt, licet apud Hippocratem τὸ Θερμὸν variis in locis cum voce Θερμασίη convertatur. Neque exiſtimandum, fervoris qualitatem in febre correptis, ſed effluvia ignea, corpuſcula vere Phyſica, tangentis manum ferire. Τὸ πῦρ ignis, Hippocrati Calidum hominis innatum, latinis vero febris plerumque exponitur, indeque febris è Calido Corporis innato,cordis præcipuè (ſecundario tamen) ignis accenſus, commode definiri poteſt. Cor itaque,ſuique principium conſtitutivum,partem ut plurimum læſam,ab affectione febrili,vitamque ipſius actionem propriam immediatè obrutam, è pulſu inordinato, viribus ſubito fractis, & actionibus integræ Æconomiæ inſigniter ſimúlq; depravatis ac imminutis, palam eſt. Calidũ cordis ſubſtantiam verè ardentem circa ipſius thalamos, flammulas inde per arterias ad periferiam diffundentem,experientia eorum, qui capite detruncatis digitum, thorace confeſtìm aperto, in cordis ventriculos immiſſum, ſumme calentem inde extraxere, ſuffragatur. Huic ex adverſo ſi opponatur deſtructiva ardentis calidi ratio, nihil obeſt, ſulphuris vinique ſpiritus flagrationem rimando, propter flammæ puritatem, quæ allambit corpora, non uſtulantis, præſertìm quum aëris gradatione ad cujuſque caloris tonum modulamen queat inſtitui.

Porro

Porro Cordis Calidum bitumen vere Æthereum vitaleque ſtatuimus, ab heterogeneis defœcatiſſimum, tenuiſſimas puriſſimáſque efflare quoquo-verſum flammulas, pabulum è particulis ſanguinis effloreſcentibus alliciens. Verum quum plurium ſenſus vix in aſſenſum duci poſſit, Cruoris indolem tam tenue cum aëre commercium exercentem, nec non cordis arteriarumque cancellis reconditam, in flammam caloremque perennem abſcedere potis eſſe, ſolo hujus inſtantiæ filo attrahendus: Aquæ videlicet ferè omnes ſubterraneæ, & æſtuationis ſucceſſivæ participes, veluti Aquisgranenſes, Bathonienſes, cæteræque è ſecluſiſſimis quum ſcaturiant terræ gremiis thermæ, utique ad illarum ſane rationem ſanguinis vegetativi ſcaturigo indefeſſa, è cordis ſinu in arterias tanquam rivulos calidiſſime exilit; atq; caloris in illis quæ a Philoſophantibus de phyſi aſſeritur cauſa,& mihi ejuſdem in hac facilè obtrudi poteſt;nimirum Bitumen; non autem Sulphur,tanquam ab aquâ confeſtim extinguendū, ut neque calx viva, ad cujus exortum vix tanta in terræ latebris exploratur æſtus procella.

In Bitumine itaque ſolo Calidum permanens & vix extinguendū reperitur, utpote ab aquâ in elatiorem flammam exaggerandum, ab oleo oleoſiſque nutriendum. In corde idcirco natura Vitalis Bituminis fontem poſuit exuperantem, a cujus flammæ durabilitate & purita-

te ipſa dependet vita. Neque tamen aſſerendum, tantam illius è corde dimanare copiam, ut & ipſius et totius œconomiæ in tot protrahendæ annos vitæ ſufficere queat, quin indies è præterfluo bituminoſum allambat nutrimentum ſanguine, quodque in vitales accenſum auras, pulſu mediante in reliquos diſtribuatur corporis canaliculos. Notandum porro, aliquam continere bituminis proportionem ingeſta ferè omnia, chilum et ſanguinem ; ac quantum redundet hujus in illis, in tantum cordi ejuſque facultati vitali inſervire poteſt. Impræſentiarum quid, qualeve ſit Bitumen, eſt explicandum ; Corpus nimirum, ex oleo ſulphureo & Colophonia, in ſubſtantiam craſſam liquabilem & inflammabilem, coaleſcens. Tale autem analyticis partibus cruoris animalis deſtillatione dignoſcitur ; oleum ſcilicet phlegmati innatans,& colophonia cũ ſalis fixi portione cucurbitæ in fundo ſubſidens, ſimulac ſal volatile cum oleo alembicũ tranſiens, innoteſcunt, quod poſtremum ſal videlicet volatile toti commixto energiam omneque robur ſuperaddit, ad inſtar pyrii pulveris, cujus nitro-ſalſæ in volatiles ignis virtute actæ particulæ, vim adſciſcunt tantam, ut ſumma quodcunque alteratione objectum, ac velociſſimo percutiant ictu,ſulphur interea carbonumque pulvis quum ſoporoſæ modò materiæ vicem ſuppleant. Ex hoc præſcripto pulſuum ratio commodè erui

rui poteſt, Cordis Bitumen modò concipiendo in vitæ periodum flagrans, è cavâ aſcendente in ſiniſtrum exantlatum ventriculum, cruorem in flammam efferre, mediante qua, ſubito in volatiliſſimas & vibrantes exufflatum ſal nitro-ſalſum particulas, fulguris inſtar, ſive ad rationem è ſclopeto diſploſi nitroſulphuris, in magnam cæteraſque vi quaſi elaſtica arterias propellitur.

CAP. II.

De pulſuum differentiis earumque cauſis.

MArinas inter ægides minus arduum varietatem ac differentiam depingere foret, quam inter cordis arteriarumque pulſationes, quæ omni paſſioni, flatui, ac morbo alterandæ ſubſunt, Galenus quamvis tanquam è tripode eas enumeraverit, quarum tamen tertia vix differentia aranei tactu dignoſceretur; idcirco quas in febribus cuivis fere deprehendere licuerit, in ſermonem trahemus.

In pulſu Robur primo ſive vim, dein motus velocitatem, tertio æqualitatem attendere ſoleo; a robore fortis vel Debilis denominatur pulſus; huic annumerantur Magnus, (plenus ſcilicet & fortis) & Parvus, nempe Vacuus, ſi-

mul ac Debilis. Pulſationis roboris ſtatuo cauſam ſalis volatilis copiam, ſanguinis pulſu vibranter & valide diſploſam, nec non cordis ſtaminum cerebroſo humido probe nutritorum firmitatem ; ex adverſo, ſalis inopia villorumque exhauſtus pulſum edunt imbecillem. Hic quod in febricitantibus quibuſdam pulſus multo exploratur fortior, quàm in ſtatu ſano, obſervatu dignum ; quinimo in ſummè effractis viribus ultra diem mortem vix repulſuris, pulſum digitorum apices valide allidentem recordor, qui tamen idcirco non fortis, ſed violentus meo conceptu pulſus dicendus foret ; à ſale etenim erodente quodam & reverberato, in violentas facultas vitalis irritata adigitur pulſationes, unde tandem collapſa ſubito in minimum & pulſum concitatiſſimum, mox aſphyxia excipitur. Facili autem dignoſcitur ingenio Violentus à pulſu forti, hic plenus, ille vacuus digitos appellit. Secundo, non raro debilem in febre correptis offendi pulſum, ut in bidiem vix ſufflaminari videretur, qui per quatuordecim tamen vel viginti dies cum morbo proſpere luctatus fuerit. E cruore craſſo & humido oriundus eſt hic pulſus, qui rarefactione continuata & reiterata circulatione ad coctiorem provectus, facultatem vitalem reddit redivivam, cum interea temporis ſalis volatilis haud multum debilibus iſtis pulſationibus diſſipati amiſerit ; pluries

ries hunc caſum in fœminis febre ægris deprehendi, caute quare ab Hippocrate pronunciatum, *Aphor.* 19. *lib.* 2. Τῶν ὀξέων νοσημάτων, οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες οὔτε τοῦ θανάτου, οὔτε τῆς ὑγιείης. Hallucinationem quo hic evitemus, diſtinguendum; pulſus vere imbecillis eſt vacuus & parvus, atque ut plurimum motu & debilitate inæqualis, neque ab illo gradu a primis initiis multum deflectens.

Sub pulſationis motu pulſum prendo tardum vel velocem, itemque crebrum vel rarum. Tardus è pulſu lente ad diaſtolen a ſyſtole movente, & vice verſa dignoſcitur; velox vero è paſſu celeri a ſyſtole ad diaſtolen, & reciproce. Creber mihi ſtatuitur, qui frequentibus ictibus vel receſſibus digitum animadvertit; rarus è contra. Pulſum hic notandum tardum meo ſenſu ſimul & crebrum deprehendi vix poſſe, quum neceſſario frequenter non recurrat pulſus tardus, quoniam tardus; at communi dogmate creber & tardus ſimul incidere poſſunt, quia quietis ſive intervalli ratione inter ſyſtolen & diaſtolen creber dicitur, qui parvo interjecto temporis ſpatio recurrit; atqui pulſus quidem tardè a ſyſtole ad diaſtolen mobilis eſt, ita ut parvū interjaceat intervallum, priuſquam a diaſtole ad ſuſtolen revertatur, indeque creber dicatur. Rem altius verum perpendendo, prout communiter pulſus deſcribitur creber, vix editur, ut neque rarus, quia nulla inter pul-

ſationes interjicitur quies: nam quod pulſus quaſi reciproca ſit intumeſcentia ac detumeſcentia concipiendo, æſtus ad inſtar marini, infertur reflexionis ſolummodo punctum, quam primum nempe intumuit, ſequenti momento detumeſcit, ac quam primum detumuit, proximo temporis puncto retumeſcit. Intumeſcentiam hanc porro a corde impulſus comitatur ipſius, conſtrictu mediante fibrarum, quo fluctuum inſtar præter intumeſcentiam per corporis meatus ex arteriis in venas propellitur ſanguis. Itaque ne citra neceſſitatem me notionum onere in praxi gravem, vix aliud in pulſuum motu animadvertere ſoleo, præter velocitatem & tarditatem; neque multum moror, an pulſus ſit durus vel calidus, vel pungens, cum ad qualitates mutatas, non pulſum, hæc ſpectent. Tertio obſervandum, quibus naturaliter pulſus plenus eſt velocior, iis multo debilior eſt vitalis facultas, quare fœminis & pueris velociter (plene tamen) pulſantur arteriæ. Quarto in febribus malignis non raro tarde moventur arteriæ, ut caloris putridi judicentur expertes, quod tamen non accidit, niſi ſecundo inde vel tertio die ſubſequatur obitus.

Pulſationis celeritas naturalis (non morboſa) ſalis volatilis partim copiæ, minus autem denſi compactique debetur, quippe in particulas volatiliores abſcedens, quam primum cordis ventriculos appellat, & mox propter copiam ab

ab aliis ſubſequatur ſalis partibus, hincq; novus pulſus celeri paſſu adeſt; partim bitumini leviter inflammabili, quod ocyſſimè accendit & accenditur, unde pulſus frequentia. Quæſtiuncula hic obiter agitari poſſet, an pulſu in febribus celeriore plus cor trajiciatur cruoris, quam in ſtatu ſano tardiore? Primo ut ſit de pacto oportet, utrum quavis dilatatione repleatur cor ſucco cruento, & ſingulis conſtrictionibus exhauriatur; quidam affirmativam tuentur, quæ mihi tamen minime conſtat, quibus etenim pulſus uno tempore pulſatur plenus, altero vacuus, arguitur neceſſario, iis tantiſper uberiore, tantiſper parciore cordis labra intumeſcere chymo, atque è ſequela palam fit, reciprocè diverſis pulſibus variam expelli fluoris proportionem. Secundo, advertere quum liceat, cordis diaſtolen largiorem aliquando inſequenti excipi momento ſyſtole debili brevique, uti ex carpi alteriuſve partis arteriarum patet diaſtole tumida, inſequente ſæpius ſyſtole brevi & debili, inde plus in cordis recipi receptaculum, atque pauciùs expelli aſſumitur, adeo ut non raro tribus quatuorve ſyſtolis proportio unica admiſſa diaſtole expellatur. Quæſtioni ut reſpondeatur, aſſerimus, in febribus malignis neutiquam tam rapide fieri ſanguinis circulationem ac in ſtatu ſano, quia cordis languet facultas pulſifica, neque tanto fit impetu arteriarum cordiſve ſyſtole; in putridis

tridis vero, quum violentæ ſint ſyſtole atque diaſtole, paulo velocius cor ſanguinem transfundi quam in ſtatu ſano. Hic obiter obſervandum, pulſus ſi velox in tardiorem pridie faceſſere percipiatur, poſtridie in velociorem tendere, de malignitate eſt ſuſpicandum.

Tertium notatu dignum eſt pulſus æqualitas vel inæqualitas, reſpectu & motus & roboris; Itaque horum ratione æqualis inæqualiſve in motu, velocitate ſcilicet & celeritate, ac robore, fortitudine nempe & debilitate, dicitur. Ab authoribus æqualitatem etiam ad crebrum & rarum referri ſolitam pulſum, itemque ad tonum rithmúmque muſicum, tanquam medico practico confuſionem potius ſubminiſtrare aptam hic prætermittimus. Ad inæqualem in motu annumerantur dicrotus, Caprizans, intercidens, aliique quidam.

Cordis facultas pulſifica fortis ac non depravata, perinde ac temperata cruoris mixtura, a particulis heterogeneis probedepurata, in æquali cooperantur pulſatione; ex adverſo, chymus inæqualiter bitumine vitali ſaliumq; ſpecie diverſa cum ſit commiſtus, inæqualem edit pulſum, quam motus tam roboris reſpectu. Cæteras vero paſſionum vi, aliarumque procatarcticarum efficientium concitatas alio delegamus differentias.

CAP.

CAP. III.

De generatim in urinis obſervandis.

Pulſui certiore præſagio quum cedat urina, hujus ſermonem priori ſubjicere duximus. Ouroſcoporum abuſu, medicorumq; quorundã imprudentia mira prædicantium in contumeliã apud quoſdam collapſa eſt uromantia, nihilominus amplum cum præbeat morborum diagnoſeos & prognoſeos indicium ab arte medica non eſt diripienda. Primo quid ſit urina, deinde quænam in illa ſint obſervanda, expediemus. Mihi urina liquamen videtur ſalium volatilium fixorumq;, nec non excrementitiæ pituitæ, ſanguinis ſero ſolutæ,quod contentis præfatis ubertim ſaturatum, pondere deorſum petens, ad renes amandatur, inde quaſi per deſcenſum deſtilletur,guttatim permeat veſicam verſus. Quo autem magis perſpecta habeatur urinæ natura e ſanguinis ſyntheſi quædam huc petenda; ſalia iſta volatilia principalem chymi concoquendi efficientem concipio,coccineam tincturam, dulcorem, homogeneitatem, & fluorem ei accumulantẽ, quo alendarũ partiũ poros appellens chymus apparatu, ſalia deſerit, cum ſuperfluo ſanguine venas lymphaticoſque ductus ſeſe deinceps in emulgentes depromentes, redeptura. Salia iſta non ſanguinem ſolum, ſed & urinam tinctura quod perluſtrent, ex autopſia palam

lam fiet. Salis armoniaci ſpiritus vix ab urinæ ſpiritu diſcrepantis, vel cornu cervi, vel fuliginis ſpiritus, guttam unam vel alteram in urinam ſubalbam, turbidam minuſque digeſtam ſtillatã, mox in aureã citrinamve optimum que conſiſtentiæ modũ, percoquentẽ comperies; at è ſale fixo acidum pulſum ſpiritum ſi affundas, ad turbidiorem, crudiorem, ac majus pondus vergere ſpectabis. Haud impari pacto, guttulas nonnullas præcitatorum liquorum volatilium in cruoris modicum præcipites ſi dederis, quamvis pituitoſi crudique, calidum floridumque cuſtodiueris; ab inſtillatione autem olei vitrioli in coagulatum mox cedit, ſerũ deorſum deprimitur, & purpureo-rubrum induit. Nitri ſpiritus ruborem in ſubalbum cineritiumve pervertit, at ſerum non præcipitat, ſuperius innatare ſinens. Rem citerius inſequendo, cujusdam certæ tincturæ unicam guttam in ſanguinis proportionem largiorem coagulati fere profudi, qua momento quaſi coagulativarum particularum ligamen diſſolutum, reſplendenteque jubare donata fuit, ſanguine coctiſſimo minime inferiore. Neque ab externo uſu tam mirabilis deprædicanda eſt, quin interno brevi, prout pluries comprobavi, aſthmaticorum, ſcorbuticorum, hydropicorum, pejorumque habituum chymum crudum optime digeſſerit. Coctionis vigorem inter tenue & craſſum in urinis ratio media denotat, præcipuè ſali volatili

in

in vitali bitumine vegenti, aſcribendum. Urinæ tenuitatis in febre ægrotis ſalium volatilis & fixi pauperies, a torrente per vaſa magna fluctuante non diremtorum, pariterq; ſanguinis mucilaginis a calore exiccatio, vel per poros diſſipatio in cauſa ſunt. Urinæ craſſities a nimia ſalium craſſique mucoris copia ſaturato fit ſero. De Hypoſtaſeos urinæ materia hactenus vix quicquam ab authoribus certi ſtatutum eſt, è ſuperfluo tertiæ coctionis humore oriundam tamen plerique cenſent. Mihi autem ſedimentum mucilaginem eſſe apparet, partim a ſero intra vaſa imbibitam, & partim ab ureterum ac veſicæ internæ tunicæ mucore deterſam, illo perlitorum, ne ab urinæ præterfluæ acrimoniâ lædatur ipſorum ſenſus exquiſitus. Hæc vero ſi matulam examinaveris, glutinoſus craſſus & lubricus deprehendetur mucus; porro quod ſit ſolubilis calore, & coagulabilis frigore, pituitæ ad inſtar, advertere licebit in urinis turbidis, quæ dum nuper poſt excretionem calidæ remanent, claræ ſunt ac perſpicuæ, at paulo poſt frigeſcentes in turbidas & opacas vertuntur, iſtorum calidorum volatilium ſalium particularum mucum ſolventium energia orbas; nam ſi vel ad momentum ad ignis calorem matulam moveris, Vel in tepida detinueris aqua, priorem reſument claritatis ſpeciem.. Bullas non raro ſuperficiei innatantes non flatuoſæ ſed lixivioſæ urinæ conſtitutioni referendas ſtatuo, cum cineres,

cineres, ſmegma, aliaque lixivioſa aqua ſoluta,eam leviſſima agitatione in ſpumam & bullas faceſſere cogunt.

Color, Conſiſtentia, & Contenta ſunt generalia præcipua, è quibus medico, quæ corpore latent præternaturalia, extricare licebit. Color ſalium qualitates activas, Conſiſtentia ſeri ſtatum, & Contenta ſalium prædictorum aliorumque excrementorum munere defunctorum quantitatem detegunt; horum omnium ulterior explicatio ad febrium ſpecies ſpectans particularis reſervabitur in libri ſequelam. Sub fine notandum, enæorema, & hypoſtaſin contenta includere.

CAP. IV.

De Febris eſſentia vera & ſpuria.

PRimo febris definitioni alluſimus capite; quæ ad illius ſpectant evolutionē, huc partimprorogavimus. Quod febris ignis indolis ſit proſapia, è deſtruente agendi modo, caumate incitatiſſimo, lingua oriſque fornice nigra fuligine incruſtatis, pariter ex aliis inde promanantibus ſymptomatis, veluti ſiti, cutis ſiccitate & aſpredine, partiumque plurium phlogoſi,affatim ſuggeritur. Hic vero lectori aſſumendum, Cordis totiuſque corporis in ignem ſuccenſum

cenſum vitale bitumen eſſe morbum, ſive febrim; vel potius cordis, totiuſque aut partis corporis dyſcraſiam igneam eſſe morbum, non autem præternaturalem calorem, quum ſymptoma à morbo immediate profluens ſit autumandum, non diſcrepante ab illâ ratione, qua ab igne emanat calor. Idcirco apud authores academicos, utpote Fernelium, Sennertum, alioſque, quæ proſtat febris definitio, merito repudianda; videlicet, ***febris eſt calor contra naturam in corde accenſus***, & ex eo mediantibus ſpiritibus ac ***ſanguine per arterias & venas, in totum corpus diffuſus, actioneſque naturales lædens.***

Hanc definitionem his poſitionibus impugnatam depromo; primo aſſero, quod calore univerſali febris eſſentia nullo pacto recludatur; neque ſecundo, quod quo ſtipata ſit febris, non prorſus calor ille è ſcintillis corde emicantibus aſſurgat. Prius quod ratum faciat, è febris genere petitum eſt argumentum, quod morbus ſtatuitur; atqui morbus immediata prædicatur partis læſa conſtitutio, quod dicendi genus Calori præternaturali neutiquam convenit, utpote vel fixo partis bitumine flagrante, vel non raro miaſmatis a foco ignis receptaculo ad omnes vel plures corporis partes exufflatis, innitenti, quæ autem miaſmata torrida non pro morbo ſed cauſis, temporis proceſſu morbum partibus concitare fervore valentibus, exhibenda. A

pro-

probabili hic objectio duci poſſet, quod accenſio ſive fervor ſingularum vel plurium partium ſpirituum influentium ſit febris, quæ horum æſtui immediate noxam debent, unde febris calor jure cenſeri poteſt. Huic replicandum, partis corporis prædicationem ſpiritibus minime competere, quum continuo fluant, neque ullo modo permaneant, atque partium animationi et nutritioni aſſignentur, hincque eorum dyſcraſiam, pro morbo non venditandam eſſe; ſi tamen è ſpirituum influentium tumultu partium fluat temperamenti perverſio, qua minus munera obire queant, nihilominus quia mediata eſt affectio, atque ab illorum flagratione deducenda, non pro morbo ſed cauſa aſſumenda eſt. Secundo, ſingularum corporis partium putridum calorem eſſe febrim, nimirum continuam putridam, ex omnium ore inſtare ſi libeat, pariter è cruore ſolo tanquam prognatum, partibuſque ſanguineis hujus vehiculo allatum, reſumens, non morbum inferendum fas eſſe reſpondeo, (quum & ſanguis, quia materia eſt fluens, partis ſignificationem non mereatur) ſed morbi cauſam, vel hujus vehiculum. Tertio, oſſa, cartilagines, et ligamenta caloris ſenſum effugiunt, neque putridi caloris ſuſceptui ſunt apta, quia raro vel nunquam febre vigente putredine vel carie correpta deprehenduntur qua ratione ergo omnium partium præternaturalis calor febris denominari poteſt? Itemque

que quarto, calori febrili qua de re magis febris nomen, quam rigori vel febrili frigori paroxyſmi initio febricitationis aſſignandum eſt, & priore & poſteriore veluti ſymptomatis à febre profluentibus? Quinto, calor falſo febri aſcribitur univerſalis, etenim in febre lipyria calor torridus partes torquet internas, externæ dum frigent; quinimo non raro accidit, manus & pedes ut rigeant frigore, & centrales æſtu quaſi candeant partes. Porro eſt obſervare, febrim partem ſolam veluti pedem vel manum infeſtare nonnunquam. Neque plane cujuſdam febris ſum immemor, cujus calor capite & facie circumſcribebatur: huic ſubjunge, quod non à caloris tantum præternaturalis, ſed prægreſſi frigoris, rigoris, & laſſitudinis ulceroſæ febres illæ inferuntur particulares argumento. 6. Fermentationis doctrina qui turgent, non uſquequaque calorem præternaturalem conſtituere febrim perhibent, quandoquidem ab influentium ſpirituum acervo officientia abigere enitente corpuſcula, ortum ducit præhabitus calor, qui ſecundum naturam, quam præternaturalis potius cenſendus foret.

E ſecunda ſuſtinemus theſi, non ubivis calorem febris aſſeclam in corde tanquam foco primario ſuccendi, cujus aſſertio rata fit è ſymptomaticarum febrium ſpecie; nam quæ ſauciatum corripit febris, vel viſceris uti ſplenis, hepatis, aut renis phlegmone detentum,

utique non in corde, ſed in parte affecta primò accenditur, unde per univerſum difflatur ſyntagma. Secundo, caloris febrilis ſi unicus cor foret torris, qui ipſius clatrum trajicitur ſanguis, empyreumatis notam ſaltem ac tinctus immutationem ſubiret, quum è contra è mille febrientium phlebotomia ductibus extractus, pure coccineus, floriduſque oculis obvertitur, ad quartum, & non raro ad ſextum & octavum diem uſque.

Proximo paragrapho vulgaris ſententiæ tentamine, de putridarum continuarum communi ſede mihi animum explere duxi, cruorem in vaſis frementem, & putredine inquinatum innuentis, quantam tamen hallucinationem patiatur plebs iſta medicorum, hiſce proponendis exhaurire licebit. 1. Si febris continuæ germen ſanguini inoculatum eſſet, non tam impetuoſe curam reſpueret, quin è fluidis mobilibuſque coaleſcens elementis, alterantium, purgantium, vaſorum per venam ſcalpello hiulcam depletionis, Diaphoreticorumque virtute, brevi ad priſtinam puritatem & craſin foret redux; porro ſæpenumero noctis unicæ efferveſcentia, officientia in ſanguine fluctuantia corpuſcula tenuiora, in auras abigit natura, craſſiora autem in puſtulas, phymata, ac alios ejuſmodi tumores eliminat. 2. Vix aſſentior, quod motu ac fluitatione perenni agitatur, veluti ſanguis, quod facile pu-

tredine

tredine corripiatur, utpote ſpiritibus prægnans vitalibus, calidoque vigente, in motum continuum præceps datur. 3. Ad tertium, quartum, ſextum, octavum, vel decimum ab ineunte febre diem, ſecundum febrilis acuminis rationem, purus ac floridus (prout in centenis notavi) prima phlebotomia effunditur, è quo palam ſit, putredinis materiam primariam, & ſedem in ſanguine falſo reponi, quamvis deinceps viſcera tranfretans maligna qualitate inuratur, inde ferventibus miaſmatis & ſalibus onuſtus. 4. Pituita pura ſive gelatina venoſa, galbinæ, praſinæ, & glaucæ lymphæ ſerive copia immodica diluta, binas tertias cruoris, hydrope, chloroſi, aliuſve morbi ſpecie excruciatorum in venis, ſibi quum vendicet, qua de cauſa ſanguis ille humido & *heterogeneitate* in tantum à temperie exul; (humido emicante & particularum pluralitate putredinem parientibus) in febrilem æſtum ubivis non provehitur? & è contra cujus ergo craſes bile exuperante ſiccæ & calidæ febres putridas continuo appetunt, quum tamen ſiccitas putredini tantopere adverſetur? ſummatim prout præmiſſis aſſerui, ſanguis corporis partibus nullo jure dum ſit annumerandus; ſedis, loci, aut partis affectæ rationem aſſumere prorſus renuit. Animo ſi forſitan hæreas, quod è receptæ præceptionis tramite hucuſque Exorbitem, Cor, aliudve viſcus pro ſede

in febribus ſancientis; ex ipſis fontibus quid de re ſtatuendum, haurire tibi integrum eſto *Avicen. fen.* 1. *lib.*4. *tract.* 2. *cap.*43. ſic dictat; *Dicamus quod febris ſanguinis eſt febris putredinis, & febris calefactionis & ebullitionis.* Hic eſt animadvertere, quod ſanguis inferatur ſubjectum, materia, & ſedes febris putridæ. Item *Galen lib.* 2. *de Criſ. cap.* 12. *Manentibus igitur in venis humoribus continuæ, ex ipſis febres generantur.* *Ætius* item *tetrab.* 2. *Serm.* 1. *cap.* 74. *Putreſcentes igitur humores, aut intra vaſa arctati, continuas & nunquam intermittentes uſque ad perfectam morbi ſolutionem febres efficiunt.* Hic obiter obſervandum, quamvis ſecundum *Galenum* in venis febres hoſpitentur, etiam earum nomine arterias depingi, ſicuti *lib.* 1. *de Criſib. cap.* 7. ab ipſo fuſius exprimitur; *Febres omnes ſunt paſſiones venarum; Itaque in venis omnibus, quoniam venoſi generis ſunt, nam arterias in hoc genere comprehendimus, ad urinas præcipuè attendere oportet.*

Ex adverſo, intermittentium ſedem extra vaſa, in circave viſcera, deſtinarunt, prout paſſim è *Galeni* & *Avicennæ* ſcriptis conſtat. Fundamentum tamen harum ſedium differentium vix aſſequi valeo, idcirco hæſitationi ſatisfactum iri peto, utrum continuæ febres in venis germinare tradantur, quia Phlebotomia exiliens ſanguis, calore feriat tactum, ſpeciem-

que

que intensè rubram præbeat, cyaneo, lacteo, vel flavo perfuſus ſero? Hic autem cruor nullus ab illo in interpolata febre aliove morbo è venis prolecto diſcrepat. An vero ſedium differentia exponitur talis, quia intra vaſa ſanguis cum corde immediate commercium exercens, potenter valeat æſtum fovere, quum viſcera à corde longius diſſita, per vices ei halitus putridos febrileſque profundant, & ſub iſta ſpecie intermittentem calorem depromant? minimè gentium. Quinetiam viſcera vaſis quum ſint annexa, ſitum non minus poſſident accommodum, quo mediis hiſce canaliculis ad cor rectà ducentibus, calorem febrilem foveant, quam ſi cauſa intra vaſa prædicta fuiſſet parta: An vero, quod vaſa ſola capacitate juſta ſint prædita, qua tantam materiæ febrilis menſuram recipere queant febri continuò alendæ ſine interjectione idoneam, viſcera dum ponantur arcta, nec cavo inſtructa, quo materiæ ſatis recondant.

Ex oppoſito, viſcera juxta rei requiſitum ingurgitare uberiorem deberent materiam, quæ intermittentibus febribus ad menſes & annos (quod non raro fit) protrahendis ſufficere queat, continuis autem vix ultra decimum quartum diem fovendis, multo parcior requiritur quantitas. Sed quo difficultatis nodum attingamus, non tam quantitati, quam materiæ febrilis qualitati debetur continuationis, inter-

 miſſionis,

miſſionis, remiſſionis & intentionis ratio, ſicuti alibi fuſius tradetur. Præcitata definitione cor inepte ſtatuitur primariò affecta pars, nam inde foret ſequela, febrium auctiorem numerum futurum funeſtum, eò quod ipſius craſeos compages ſemel expanſa non facilè reſtituatur 2. hepatis aliuſve viſceris ſuppone inflammationem, febris ſatellitio ſtipatam, cor an hepar putas partem primario affectam?

CAP. V.

De fermentationis affaniis.

Singulorum ægrorum in aures, quiſque ferè barbæ tonſor, & ſeplaſiarius, fermentationis canticum ogganire norunt, tonumque ejus cuivis accommodare morbo, febri è præcipuis, hujus expoſitionem illuſtrantes commento, quod ſanguis fermentat, humoreſque ſunt in fermentatione, nec non cordis, jecoris, ſplenis, ſtomachi, & fortean alvus ſi non fuerit apta, etiam ani fermentum eſt depravatum; quinimo ſi pedis clavus modo doleat, fermentum ejus à craſi degener eſt in cauſa. Summatim vocem *fermentum* cuivis morbo, cauſæ & ſymptomati adaptantes, rem egregie demonſtratam arbitrantur; indeque patienti annunciantes, morbum ſe fermento corrigendo abacturos, probè quaſi opere peracto, illum ſpe

turgen-

turgentem, ad ſuos dimittunt. De Philoſophia hac abſtruſa à certis theorematis muſtarii torcularii, chymicarumque notionum mutuata, ***Anthonius Guntherus***, ***Theobaldius Hoghelandius***, ***Felicianus Betera***, ***Conringius***, ***Martin Kirger***, aliique è profeſſo egerunt, quorum ſpecimina ſi pervolveris, ***fermentationem*** vocabulum variis inſervire ſignificationibus comperies. Alter ſenſu latiore peripateticæ mixtioni minimè diſſonantem, tradit ejus deſcriptionem, excepto, quod hæc qualitatibus, iſta actione & reactione penſum perficiat; ſed preſſiore ſignificatu ad fluida ſpectans fermentatio, ſtatuitur efferveſcentia liquoris cujuſcunque ad coctionem tendens: impræſentiarum examini ſubjiciamus, an febris ſit fermentatio vel effervęſcentia ſanguinis.

Ad hujus enodationem è prioris capitis præfatis reſumendum, febri, cum ſit morbus corporis, partem neceſſario ſubſtare, tanquam ſubjectum vel fundamentum; atqui ſanguis partis munere fungi non poteſt; utique ipſi non competent, neque febris, neque fermentatio; ſecundo, neque ſanguis fermenteſcens febris continentem agere cauſam veriſimiliter concipi poteſt, eò quod ejus mixtura fluida paucis diebus abſorbetur, dum febris in hebdomades protendatur. Suppone Subjectum febricitans vaſis 24 libris cruoris plenis inſtru-

ctum, cujus libræ quarta ſingulis diebus abſorbetur abſtinentiæ ratione, & per poros in auras difflatur, & nonnullis diebus libra integra, vel ad minus tres quartæ ſunt depletæ, phlebotomia nimirum, Gallis etenim prima & ſecunda Sectione ſanguinem ad libram integram, & quavis ſuccedente deinceps Sectione, (quæ plerumque alternis inſtituitur diebus) ad duo vaſcula, ſive uncias ſex, ducere perfamiliare eſt. Hoc computo univerſa maſſa binis ſeptimanis vel brevius exantlata foret, & de ſequela inhibita fermentatio, febriſque abacta. At è contra, ſi vel quadrageſies ſanguinem haurires, prout in Francia ſæpius decernere mihi contigit, ne ad medium gradum caloris faſtigium remiſſum erit, ſed acuminatum potius, ecquis igitur ſanguinem fermento frementem febris cauſam ſuſtineret? Verum enimvero experimentum hoc minime fallax notatur; tertiam ſi demas cujuſcunque liquoris, ſive Vini, Cereviſiæ, ulliuſve commixti fermentatione turbati, quam primum quieti addicetur; atqui haud raro ſanguinem ad mediam, quinetiam ultimam quartam dimetiuntur, ſine ulla fermentationis (ſi ita loqui fas eſt) demulcimine. Caſu mihi reponis, quod prout vaſa phlebotomia, ſudando, aliiſque tormentis deplentur, indies ingerendo ſive potum ſive cibum, returgent; ex oppoſito, diæta tenuis febricitantibus imperatur continuò, neque

univerſo

univerſo febris curſu plurimi tantum ſtomacho concedunt, ex quo facultas ſanguifica cruoris libram conficere polleat, adde quod eorum appetitus ſæpius ad quatuordecim vel viginti dies plane ſit proſtratus. At quod ingerant quantum conſumptioni par ſit replica; retorqueo, ſanguis ille indies recenter appellens, vel probus, vel coinquinatus exoritur; ſi prior, diluet remittetque maſſam fermenteſcentem, quod tamen neutiquam fit; ſi poſterior, non ambigendum, quin maculam à concoquentibus depurantibuſque viſceribus aſſuxerit, & è ſequela, primaria principaliſque viſceribus, non autem ſanguini addicenda cauſa.

3. Liquori cuipiam mixto, mollibuſq; compoſitis, veluti panificiis, electuariis, aliiſq; accidere, ſuffragatur experientia, fermentationem, quæ in illis ſulphurearum & volatili-ſalſarum particularum blanda decernitur operatio, exerto calore temperato, attenuante, expandente, & diſſolvente totum eſſentiale, ac ab homogeneis fuliginoſo-ſalſas partes ſecernente, has in acri-ſalſam ſublimando ſpumam; tartareas ſalſaſque particulas in mucidum pituitoſumque limum præcipitando. Hæc quum ſignificativa deſpiciatur intentio vocem fermentationem rebus fermentandis imponentium, inſulſa ſane ineptaque aſſertio videtur, quod, dum ſanguis fremit, ebullit, pitiſſat, & tangentis manum adurit, ori linguæque nigram

acremque fuliginem ignis ſobolem inducit, omnia iſta à fermentatione, blandove ſanguinis fervore dependeant. An non ubivis ad coctionem tendit fermentatio, ſæpius ad corruptionem & mortem febris; atqui una eademque vox duo quod deſignet contraria, annon abſurdum? omnia vero, alterationem, mixtionem, generationem, corruptionem, calefactionem, & quid non, voce fermentatione (vocabulum mehercule prægnans!) perſtringere, medicam indagationem eſt limitibus cohibere; nec arti iatricæ minus ab iis detrahitur, qui hydropi, aſthmati, pleuritidi, totique morborum claſſi cauſam aſtipulantur fermentum vitiatum, à quo corrigendo totius curationis pendere cardinem, prædicant quæque fere anus & chirurgo-tonſor, annon tali catervæ cum fermentitiis medicis de palma concertare imo eam ipſis præripere licebit? quam ſpecioſe & argute a quocunque apud noſtrates ſeplaſiario, jam hoc modo de morbo ejuſque cauſa & cura ſtatuitur; quo res tandem rediit? quid ſtudio Philoſophico, Anatomico, Botanico, Phyſiologico, Pathologico, milleque aliis incumbere neceſſe eſt? O lepida capita! obiter tamen mirabere, ſi à doctrina provectioribus tanquam phænomenon vel hypotheſis (nam de re nondum conſtat) hicce fermentationis conceptus aſſumatur, quo cauſis dilucidandis, eruendis indicationibus, & curandi methodo

auſpi-

auſpicatiores emergant; at nullus ambigo, quin charontis cymbæ numeroſioris ægrorum cohortis vecturam imponant, præque putridis medicis majus ipſis debeatur naulum. Sed ad rhombum, rationis vacemus examini, qua fermentatores putridarum continuarum intermittentiumque febrium curam aggrediantur, quibus reſpondeant indicationibus, & quibus à putridis deflectant medicis. Indicantia & indicata hoc ordine projici poſtulant. Sanguis fermentatione plus vel minus debito concitatus, fermentumque degener præcipua ſunt indicantia; quæ autem ſegniorem provehant fermentationem, nimiſque æſtuantem inhibeant, atque quæ fermentum craſi extirpatum reſtituant, remedia ſunt indicata. Facultas vitalis languore confecta, ſpiritibuſque orba, medicamentum cardiacum reficienſque indicat, facultati animali pluribus inſomni tranſactis noctibus exolutæ, opiatis occurrendum. Alvus officii immemor, glande ſtimulante, vel laxativo enemate excitanda. Neque nimis intumeſcentis quæ ſunt fermentationis ſymptomata urgentia ſoboles, poſthabenda. Paraphrenitis ab halitibus ſulphureis orta è fermenteſcente maſſa ſuffumantib9, à cerebro revellentibus ſopitur. Aſtringentia diarrhææ, enormique vomitui habenas injiciunt. Hactenus in genere de indicationibus ab eorum theorematis delimatis, nihilominus iis de-

vitatis,

vitatis, fermentatores medicorum putridorum curandi methodum, utcunque ægros ad proavos præcipitantem, arripiunt, prout mox recitabitur. Ut autem Medice illuſtretur, praxis eorum ad particularem adaptata delibanda foret ægrum, cujus ætas, ſexus, temperamentum, præterita vivendi ratio, anni tempeſtas, pulſus modulamen, urinæ ſtatus, urgentia ſymptomata, cauſæ procatarcticæ, occaſionalis, modusque primi febris inſultus, quibus ſtipata ſymptomatis, quæ deinceps acciderint ſymptomata, reſpirandi ratio, hypochondriorum, ſtomachi, & alvi habitus, ſpecies aſpectus ægri, modus loquelæ, quis corporis habitus, quæ evacuationes ſolennes ſuppreſſæ, an febris ſit eſſentialis vel ſymptomatica, an primaria vel recidua, quo ultimo laboraverit morbo, quæ applicata remedia ante medici adventum, multaque alia diſtinctè proponenda, cujuſvis medici curam febris aggreſſuri, meditationi objicienda eſſent. Atqui in tantum a neceſſariis his animadverſionibus recedunt, ut ad patientem accerſiti, pulſu ſolummodo tentato, urina perſpecta, & de alvi ſtatu facto ſcrutinio, cæteris omnibus poſthabitis, quam primum ad præſcribendum ſeſe accingunt, primumque ut alvus fiat apta, ſequenti enematis formula moliuntur; præmonitus tamen ſis de more, quod juniores ex academiis nuper oriundi medici Pharmacopæorum officinis ſedulo advolant,

quo

quo de ſeniorum formulis certiores fiant, his imbuti in ſit, ut ſinguli medici iiſdem remediorum paradigmatis ſint inſtructi neque latum quidem unguem alter ab altero deflectat. Itaque receptiſſimas tibi pro febre debellanda per univerſum ejus curſum congeſſurus ſum formulas, à modernis fabricatas; poſtmodum quam proſperis auſpiciis ævum noſtrum iis uſum fuerit, ſingulatim animadvertam. Enematis prout communiter proſtat delineatio hæc eſt.

R. *Decoct. commun. pro clyſt. vel juxta alios.*

R. *Decoct emollient comm.* lib. j.
Elect lenit. ℥ j.
Olei com. vel viol.
Mel. Mercur. vel Ros. ana ℥ j. *vel* ij.
Sal. com. q.s.
m. f. enem.

Sunt qui ſalis culinarii loco ſal nitri, vel lapidem prunellæ ſubſtituunt ad ʒ j. quippe quod vi detergente & refrigerante longe majus eſt, atque revera omni enematum ſpeciei amplius in emolumentum adjicitur cryſtallus mineralis, quum inteſtinorum craſi optimè conſonet; è contra ſal marinum proprietate ſiccante, inflammante, & irritante donatum, inteſtinis ſummopere adverſatur; hac de ratione priſci

priſci tam internum in pilulis, eclegmatis & enematibus, quam in unguentis externum uſum ejus crebro coluere. Ex fermentatoribus Aliqui purgantium vel laxativorum enematum applicationem acriter impugnant, quod corruptos excrementitios humores ad fermentandum provocent, quorum halitus in vaſa terebrantes febrilem fermentationem impetunt intenduntque. Ab altera parte Putridi Medici his reponunt, dum enemata ocyus & extra vaſa opus præſtent, ne caloris minutum ſuppeditare queunt, neque halitus exufflare, coli valvulæ eis tranſitum inter-dicente. Poſtremo quod humorum extra vaſa corruptelæ, ſine debilitatione vel fermentatione ſit expedita ſcopandæ ratio, quæ temporis proceſſu alias malignæ intra venas materiæ large ſuggerere valeret; non paucorum etenim eſt ſuffragium, febres quaſdam primo appulſu putredine tantum nocuas, in malignas funeſtaſque degeneres factas, in vaſa regurgitante amurca putrida, plicis tunicíſque inteſtinorum recondita, inde enemata purgantia ſemel biſq; reiterata neceſſario in uſum trahenda, deinceps ſingulis diebus ſemel è lacte & ſaccharo paratum, emolliendi, detergendi, refrigerandi, revellendi, & evacuandi gratia, enema injici curant. Sunt (vix tamen mente valentes) qui prædictum enema è lacte crudo conficiendum, frigidcque injiciendum ſuſtinent, coctione

alias

alias volatiliores energeticas particulas in auras protruſas rati; at ſunt immemores, quantum actu frigida partibus membranoſis inteſtiniſque obſint, ac è meſenterio inteſtinorumque latebris ſufflatos vapores, ad cor cerebrumque repercutiant. Alii tertiam vel mediam aquæ portionem ebullienti ſuper prunis lacti affundendam cenſent, deinceps ſaccharo adjecto in anum tepide impellunt. Aliqui ſimpliciter lac ſaccharo temperatum coctumque à *lib.* ſs. ad *lib.* j. pro enemate imperant.

Inferiore corporis taberna hoc pacto emundata, duabus, quatuor vel ſex interjectis horis, phlebotomia in brachio dextro celebranda in ſuppetias citatur, cui non modice fermentatores quidam refragantur, dum ſpiritus Vitæque materiam exantlet, quibus ſuccumbentibus fermentatio coctioque obturbantur, ac heterogeneis portiunculis victrices agentibus, infauſta jam obvia deſpicitur criſis. Hujus ſectæ tamen numerus ſuperior ſe medicis putridis hac in materia abdicare pro conſulto non habet, quod omnes fere febres nimia fermentatione exorbitent, & ſpiritus ab heterogeneis corpuſculis, calore plus debito incitato, ac fuligine pororum cute conſtipatione obſerata, proſternantur, omnia quæ mala phlebotomia inſigniter infringit. His expugnati prudentiores rationibus, bis, terve, quaterve, ſe-

cundum

cundum plethoram venæ ſectionem inſtituendam præcipiunt; alii tertia quaque aurora; alii alternis diebus cruorem depromunt, donec cum anima tandem totum prolexerint.

Jam proximè in materiam fermento ultra modum excandeſcentem Diaphoreticorum & cordialium medicaminum nervi intendendi. Hoc in loco fermentatores & Putridi ſunt diſſoni, his vitalem facultatem collapſam cardiacis frigidis ſolum refocillantibus, ſicuti alibi notum fiet. Pharmacopæorum filis appenſæ, & prout à famigeratioribus medicis concinnatæ fuerint, ſudorificorum cardiacorum formulæ modo depingentur.

R. *Aq. ulmar. totius citr. lujul. ſcabios. card. Ben. rut. dracunt.* ex his trium vel quatuor, *ana* ℥ j.
Aq. Theriacal. Epidem. ana ℥ ß. haud raro ℥ j. vel ℥ j. ß.
Aliqui addunt *Diaſcord. fr.* vel *Theriac. Lond.* ʒ j.
Spec. è chel. cancr. comp. ℈ ij.
Syr. garyophyl. vel è ſuc. citr. ℥ j.
m. f. pot. vel *Jul.*
Capiat Cochl. 2. vel 3. altern. hor. vel cochl. 4. quarta quavis hora.

Hoc præſcriptum quamvis ævo fere apud noſtrates Viguerit, ſugentibus quibuſdam fermentatoribus

mentatoribus in aquam theriacalem tela colli-neare Viſum, aceto in ejus concinnatione non minimam ſibi vendicante partem, & fermentationem febrilem in furorem laceſſente; pro aliorum quamvis ſuffragio acetum fermentationem attemperet, & particulas coagulet fermentativas; quinimo aſtringit, corporis ſpiracula obſerat; omnemque evacuationem inhibet, quibus de rationibus ipſis aceti uſus ſuſpectus habetur, ſed ejus loco *aquam epidemicam* dupla menſura affundunt, cujus deſcriptionis, in Collegii *Londinenſis* adverſus peſtem ſympoſio, tractatulo jampridem in lucem edito, tibi facta eſt copia, quum tamen exemplaria ſint diſtracta pene omnia, eam hic apponere haud gravabor.

R. *Rad. tormentil. angelic. pœon. m. zedoar. glycyr. helen.* ana ℥ß *fol. ſalv. chelidon. maj. rut. ſummit. roriſmarin. Abſynth. ror. ſol. arthemiſ. pimpinel. Dracunc. Scabioſ. Agrimon. Meliſ. Card. Beton. centaur. min. fol. & flor. calend.* ana *m.* j. *incidenda incidantur, contundenda contundantur, & digerantur per triduum in Vin. al. opt.* lib. viij. *ac diſtill. in Alemb. vitr. nonnulli præſcriptis adjiciunt ceraſa nigra, flor. paralyſ. pavav.* Rh. *& quidnon?*

In puerorum febribus *Aqua Theriacalis*, & *Epidemica Aquæ ſcordii* compoſitæ poſthabentur, tanquam calore minus nocuæ. Pauliſper hic pedem figamus, quo an acetum *Aquæ Theriacalis* appendix fermentationem in vaſis febrilem repercutiat, animum advertamus. Quibus chymiam vel primoribus labris ſalutatam habentibus, ſatis ſuperque conſtat, portiunculas inter acido-ſalſas, & alcalizatas lixivioſo-ſalſaſve è lucta fermentationem prognaſci, proprietate in tantum ſibi invicem adverſantes, ut alterutrius deficientia fermenteſcendi actio actutum præcidatur, itemque ubi alterutrius juſto demenſa poteſtas proportionis ordine excedat, quo minus alterum impetere queat alterum. Pro ſarta tecta habetur veritate, quod æſtuante febre cruor lixivis & alcalizatis fit ſatur ſalibus, quamobrem acida conceſſa medicina, veluti vitriolata, vel aceto diluta, ex naturæ immutabili operandi lege fit, ut fermentationis (ſi tale quidpiam concedere fas eſt) intendatur furor, quo vigente officientia corpuſcula è maſſa ſecernuntur projiciunturque inde, ut perfecte depurata defæcataque tandem emergat. Cæterum quo prorſus rem ratam faciamus, in ſtomacho ſi coctio fermentatione (prout ab ejus aſſertoribus circumquaque promulgatur) conficiatur, commonitus ſis, quod Embammata aceto irrigata, (præſertim capparum, geniſtæ gemmarum,

marum, aliorumve acerborum condimento impraegnato) eam intenſè acuant; illis etenim ingeſtis circa ſtomachum & hypochondria, nec non faciem, aures, & capitis faſtigium, æſtu irretimur. 2. *Aqua* aceto temperata *Theriacalis* inde penetrantior energiaque alacrior emergit, quo prompte in intimas centraleſque corporis partes inſinuando, antifebrilis munere fungatur. 3. Quum vero è non paucis mixtura *Theriacalis* acrimonia & calore cauſtico præpollentibus perperam conflata ſit; ut ſunt aromata varia, *imperatoria*, præter impura quædam ſulphura, aliaque; illorum acetum magnopere aciem obtundit; hæc autem ſulphura nimirum non minus fœtore quam recrementis exuit. Quo eluceſcit, quantum hallucinentur, qui eo obtentu fermentationis inhibendæ nimirum *aquam theriacalem* & *apotheriacalem* propter ingredientia acida increpant. Hiſce poſthabitis præfatis, quanquam ob rationes nuper citatas *aquam theriacalem* non vilipendo, aliis tamen de cauſis mihi medicamentum viribus plane effœtum videtur; liquor enim diſtillatione à digeſta in cucurbita materia profuſus, præter merum phlegma parca ingredientium virium acidis etiam præfractarum portione impraegnatum, nihil prodit. 2. Acida partibus componentium ſalſis allectis induta, inde non tantum innato pondere, ſed & ex illis aſcito ponderoſiora

 emer-

emergentia, alembicum vix tranſcendunt, ſed fundum colunt; adeo ut acidorum noxa, dum in imo ſint reſidua, fermentatoribus faſtidium non commoveat revera. Hac adducti ratione, qui acetum alexipharmacorum virtutibus in febres malignas peſtilenteſque ſaturatum celebrant, poſthabita omni diſtillatione, ſola digeſtione & filtratione valentiſſimum tenent, cujus medio utriuſque facultates incolumes ſunt ſervatæ. Pariter, qui diſtillatione Diaphoreticorum alexipharmacorumque ſalia volatilia, ſpirituſque proliciendo, inſudant, in vini ſpiritu eorum macerationem curantes, diſtillando liquorem propellunt, acidorum affuſione penitus reſecta, cujus in *aqua auguſt. theriacali*, eaque *paracelſo* aſcripta, in mixtura è tribus in peracutis protypum fit. Hac anacriſi *aquam ſcordii comp.* diſpenſatorio lond. exaratam, acetoſæ & citri ſuccis alembicum haud conſcendentibus, ac cæterorum virtutes implicantibus, vi longe fragiliorem eſſepræfinitur; non pauci tamen *aquam theriacalem* de *aceto* inculcantes, in *ſcordii aquæ* laudes panegyrice obſtrepunt, tanquam ex acidis reſtrictionis inſontibus conflatæ. His reſponſo exhibendum volo, è problematis extricata ſolutione, an acetum, prout aquæ theriacali adjectum, ſit aſtringens; neutiquam ſane, quippe tempore ejus conſtringendi facultas alcalizatorum, & volatilium cæteris expullulantium ſalium ingreſſu

greſſu

greſſu elangueſcit, ut aceti tumulata phyſi renaſcatur prorſus ecphractica, haud diſſimili modo, quo Vitrioli oleum reſtringendo omnibus præpollens, ſale tartari olei alcalizato præfractum, jam ſummè deoppilans reſurgit. 2. Quod infarctiones deglutinandas corporum præſertim in febres declivium, per accidens tamen, apprime expediant conſtringentia, ex hoc experimento omnium pene ſuffragiis ſuffulto affulget; Martis ſal ex vitrioli olei ſtemmate partum, ab ipſo vitriolo nullum eſt diverſum, quum ſatis ſuperque conſtet, quod ſit oleum vitrioli abeſuriente ferri materia coagulatum, inque priſtinam formam corpuſque vitrioli cotione tamen ad illuſtriorem gradum provectum redux; quippe è vitriolo Mercuriali ſua portione abjugata condenſato emergens ferrum, jam parte nupera Mercuriali oleo nimirum vitrioli retributa, Palingeneſia quaſi in vitrioli corpus primitivum reducitur; at recrementis impuris rejectis, adeo ut hinc ejuſque ſapore pontico ſal martis Medicamen adſtringendo inſigne propaletur, nihilominus pertinacibus ſplenis, jecoris matriciſque oppilationibus demoliendis, pro herculea medicina adducitur. Tale feliciter obit munus, inter ſuas acidas & pyroſalſas humorum portiones in vaſis ciendo pugnam efferveſcentiamque, qua tandem cruor in venis coagulatus diſſolvitur, & craſſus attenuatur. Chalybs aceto præparatus, (quo cer-

to certius vis ejus aſtrictoria vitriolata amplificatur) annon orbe medico aſtipulante, contra obſtructiones præclarus habetur? Hinc ſis edoctus, quod chalybeata omnia, & ſimpliciter Vitriolata medicamina, per ſe reſtringunt obthurantque, at per accidens reſolvunt, reſerantque, quocirca ſumma cautione à medicis dogmaticè ſpagyricis in praxin ducenda, prout ſequenti illuſtratur narratiuncula. Non infimæ claſſis medicus fermentitius, croco martis diarihoea biliosa ſpiculato ægro ter exhibito, (præmiſſis quamvis binis rhabarbari & myrobalanorum infuſionibus) tanta inteſtinis tormina ac viſceribus dolorem & phlogoſin intulit, ut duplicatis ſedibus patientem ad orci fauces delegaverit. Quo autem innitatur inauſpicata hæc medicatio fundamento, è præhabitis eſt recenſendum.

Ad digreſſus punctum jam retroſpecto, non ſoli antifebrili cardiaco creditur febris oppugnatio, quin aliud pure cordiale ipſi in ſuppetias adjiciatur, quo cordi arteriiſque ſpirituum ſupplementum afferatur, antigrapho ſequenti:

R. *Aq. meliſ. tor. citr. lujul. aur. ceraſ nigr* ā ℥j.
Aq. mirabil. ʒvj. *tinct. Croci*, vel juxta alios.
Tinct. menth. ʒij. *ſucc. kerm.* ʒj. vel ʒj. ß.
Syr. garyophyl. alii ſcribunt.
Syr. è ſuc. citr. ℥j.
m. f. Pot. capiat cochl. 1. *vel* 2. *altern. horis*

Huic

Huic nonnulli adjiciunt Confect. Alcherm. vel de Hyacinth. ʒ j. item ſpec. è chel. cancr. comp. ℈ ij. vel ʒ j.

Atqui quibus de pauperie ſpirituum hiſce aquis inſitorum, id genus præſcripta minus arrident, vinum rubellum aromaticum flamma repurgatum, aquis ſyrupiſque cordialibus dilutum, ægris propinant. Item vinum crudum Rhenanum, prout è ſequenti patet.

R. *Aq. Hord. depur.* lib. j.
Aq. bor. bugl. viol. ana ℥ ij.
Vin. Rhenan. Elect. ℥ iij.
Syr. è ſuc. citr. Garyoph. ana ℥ j. ß.
m. f. Julap.

E quo ſumat patiens ℥ iij. tertia quaque hora.

Quale autem fuerit ſeligendum *vinum rhenan.* pharmacopæi guſtui concreditur, An *Bachracenſe*, *Rinckhowenſe*, *Hochmoreum*, vel quodvis è centum vinorum Rheni ſpeciebus merum, toto cœlo diſcrepantibus.

Cordialia refrigerantia, (juxta vulgare idioma) qualia ſunt Aq. 4. Cordial. *Aqua frigida Saxoniæ*, à priori ævo medicina, cui nulla ſecunda, habita, aliaque omnino apud fermentatores exularunt.

Febris nervis vix hiſce præſidiis laxatis,

alexiteriorum ſpeciebus figitur ſalutis anchora; dum etenim æſtuationis turbo per ſex vel octo dies inducias nullas indulſerit, ab impetus pertinacitate & duratione, jam maligna gregarie definitur febris. Specierum paradigmata forma proſtant duplici, altera pretioſos lapides, Margaritas & Bezoar indigitante, altera radicum alexicacarum (quarum numero *Serpentariæ Virginianæ radix* præ cæteris hoc ævo celebratur) innitente baſi.

R. *Spec. è chel. cancr. comp. corn. cerv. n. pr. vel hujus vice rad. ſerpent.* ana ʒ ſß.
Lap. contrajerv. ℈ ij.
m. f. Pulv.

His nonnullis volupe eſt addere;
Trochiſc. viper. ℈ ij. *vel ſalis ejuſdem* ℈ j.
Cochinil. ʒ ſß.

Capiat ℈ j. quarta vel ſexta quavis hora in Cochl. 1. Cordial. Julap.

Lapidis Contrajervæ deſcriptionem, cum apud nos celeberrime audiat, annectere hic lubet.

R. *Rad. contrajerv. pulver.* ℥ j. *ſerpentar. virgin.* ʒ ij. ſß.
Extract. Rad. Angel. tormentil. ana ʒ ij.
Corn. Cerv. uſt. nov. præp. Coral. rub. chel. cancror. lævig. ana ʒ j. ſß. *Antimon. Diaphor.* ʒ iij.

Croc.

Croc. angl. Lap. Bezoar. ana ℈ j.
Cum gelat. ſpol. ſerpent. formentur globuli ſub umbra exiccandi.
aliqui addunt *Trochiſc. è viperis* ʒ j.
Cochinil. ʒ ſs vel ʒ j.
Ambr. gryſ. gr. 8. vel 10.
Doſ. ℈ j. ad ℈ ij. & ʒ j.

Hanc formulam ſæpius etiam offendi.

℞. *Spec. confect. liber. vel Cardiac. magiſt. vel Diamargar. frig. (ex his unam, binas, vel omnes ſimul) à* ℈ j. *magiſt. perlar. Coral.* ana ℈ ſs.
Lapid. Bez. or. gr. 8.
m. f. Pulv.

nonnunquam & ſic.

℞. *Lap. 5. pretioſ.* ana gr. 15.
Margar. præp. ℈ j.
Lap. Bez. ℈ ſs.
m. f. Pulv.
Doſ. gr. 15. vel ℈ j.

Sumenda ter per diem horis medicis in cochl. 1. Cordial. Julep.

Alii ſententia debacchati propria, medicaminis vere apollinei Elogio magnificant *Extractum* quoddam *Cardiacum*, non autem *Quercetani*, adeo ut equitatus turmæ imperio quondam functus, aliquot retro annis medicinæ Doctorem agens quidam, febrium quamvis malignitate ſumma furentum impreſſionem ſc

ſe præfracturum, pro rato promulget, hujuſmet extracti opera, ſibi ſoli aſcribens ejus arcanum, quum illius compoſitionem à Doctore *Read*, Medico ſuo tempore famigerato, conſtet concinnatam, atque ſæpius ab hodiernis practicis in uſum tractam, auſpicio tamen haud diverſo, quo vulgaria ſtipantur Cardiaca.

Extracti Cardiaci delineatio ſic ſe habet.

R. *Mithridat. Diaſcord.*
Philon. rom. Theriac. Andr.
Croc. angl. lign. Aloes, rad. Hyoſcyam. ana ℥ vj.
Opii theb. ℥ iij. *extrahantur omnia ſeorſim cum ſpir. Vin. q.s. & exhal. ut fiat Extr.*
Doſ. a. ℈ ſß *ad integrum, &* ʒ ſß.

Quod plures inſomnes tranſegerint noctes, patientibus (Palladis arce expugnata) mente vacillantibus, ſi ſomni hora hypnotico ſubnexo occurratur, haud parum è re futurum ducunt.

R. *Theriac. Londin. (tanquam calore minus nocuæ) vel conſerv lujul.* ʒ ſß.
Margar. præp. ℈ ſß.
Laudan. opiat. gr. 2, 3, vel 4.
Locus diei *m. f.* Bol.
menſis. *capiat hora ſomni.*
Pro tali *Locus priorum literarum Medici nominis.*

In-

Incaſſum his mandatis peractis omnibus, ac appropinquantis ægri fati indicio emicante, tanquam ad ſacram anchoram ad tam hyperbolicè decantatum cornu cervini ſpiritum pernices ſunt iatri, hujus octo vel duodecim guttas bis terve per diem in cordialis julapii plenum cochlear elutriandas conceſſuri; neque deinceps amplum prius emetitur ſol ſpatium, quam Phœnigmi & Epiſpaſtica emplaſtra in extremæ unctionis teſtimonium, internis paulo ſupra malleolum crurum partibus, ſimulatque internæ brachiorum ſuperficiei, haud longe à carpis diſſitæ, & non raro juxta axillas, imo nonnunquam & nuchæ, agglutinentur. Horum penſum materiæ malignæ & venenatæ ſub ichoris forma in bullas amplas è penetralibus ad extimam cutem profligandæ deſtinatur, illisque perforatis *Empl. Meliloti* madorem prorſus exhauſtura applicantur. Tandem ſunt *ultimum* patienti dicturi *vale*, pedum plantis columbis vivis per medium diſſectis, vel *halecibus muria conditis*, vel *fermento acri, tithymalo, rad. ranunc. pyrethri ſem. ſinap. ſap. nigr.* vel *ſale nigro*, uno vel pluribus confuſis alligatis, aſteriſmis expoſitus deſeritur ægrotans, quo caſu nonnulli (perquam pauciſſimi tamen) ſub mortis umbra aliquot horas elingues ſenſibuſque caſſi quum dormitarint, pedetentim ſuſcitati expergefactique ſunt, natura vires conſopitas repromente, cæteri convulſivi,

vel

vel quaſi ſyncope obruti ultimum diem obeunt.

Non multum practici morantur Moderni, quo ſitim compeſcant febricantes potu, eis cereviſiam generoſiorem quibuſdam audaculis annuentibus, aliis tenuiorem pane toſto immerſo, vel coctione frigore cruditateque repulſis. Nonnulli avenæ *hordeatæ* decoctum tenuius, alii cornu cervi raſuræ, nonnunquam uſti, vel illius hujuſque, uſti nimirum crudique cornu ſimul decoctionem ægris propinant. Quidam hordei mundati decoctum concedunt. Acidis, ſale prunellæ, ſyrupiſque refrigerantibus temperata Julapia, apud plures in deſuetudinem abivere, propter acida ab illis de cauſis nuper enarratis ſuſpecta habita.

Si vero quæ in prælibatam ſim animadverſurus praxin præſtolaris, te ſpe eludere nollem, (alibi tamen, modo ſuffragii parcas tenuitati, iſti negotio operam navaturus) niſi concinnè praxis Belgico-germana (nam nulla pene inter practicos Germanos & Belgas intercedit differentia, excepto quod hi cruore depromendo liberaliores ſint, illi pulveris cujuſdam antifebrilis uſum celebrent) & methodus Gallica huic ſubjungi poſſint.

Medicus in Belgio Germaniaque febri continua patienti inſidiante indagata, extemplo purgante enemate præmiſſo, è *decocti emollientis libra, uncia una vel ſeſquialtera Elect. lenit.*

lenit. vel cathol. oleo com. vel violar. melle & ſalis modico adjectis, phlebotomiæ in brachio dextro ad ℥ 6, 8, vel 10. excolendæ, quo dematur plethoræ, ſarcina ſublevetur naturæ, & obthuratis ſpiraculis viſcerumque infarctionibus ecphractico ſit, author eſt. Poſtridie in cacochymiam & ſaburram in inferiore corporis ergaſtulo accumulatam eliminandam, potionis forma ſequens ſimpliciſſime concinnat.

R. *fol. ſen. or.* ʒ ij. iij. *vel* ℥ ß. *ſem. fœnic. d.* ʒ ß *vel* ʒ j.
f. infuſ. per noct. in aq. cichor. q. s.
In colat ℥ iij. *vel* iv. *diſſolv. man. calab.* ℥ j. *vel* ℥ j. ß *vel* ℥ ij.
nonnunquam *Syr. roſ. ſol.* ℥ .j.
m. f. Pot.
Capiat cras mane cum cuſtodia.
Pro tali.

Alii *frigidam* (prout nomen ab iis inditum) *infuſionem* celebrant, ex iiſdem *ſenæ folliculis* pari pondere cum vel ſine corrigente in aqua fontana *Salis vel Olei tartari* 10. vel 15. guttis inſtillatis, abſque igne ſubdito in frigido per noctem macerandis, poſtmodum expreſſione *manna*, *ſyr. roſ. vel ſaccharo* edulcorata conflatam.

Ob calorem in eo exuperantem, aſtrictoriamque à purgatione peracta facultatem, poſtponitur rhabarbarum. (Quam-

Quamvis hoc pacto in febribus ineuntibus continuis purgationes moliantur, haud tamen reſpuunt Hippocratis præceptum, (πέπονα φαρμακεύειν ϗ κινέειν μὴ ὠμὰ ἢν μὴ ὀργᾶ, &c. i. e. *cocta medicari & movere non cruda oportet niſi turgeant*) quum extra vaſa meſenterii inteſtinorumque è latebris eliminent excrementitios humores, nunquam ſane concoquendos; etenim horum copia, quod è radicibus, braſſica, ſatura herbaria, lacticiniis, & oxygala, aliiſque excrementitio ſcatentibus ſucco, paſtus conficiant, corpora tument. Itaque prædicta ſummi medici lex ad humores intra vaſa fluitantes tantum ſpectat.

Deinceps alternis diebus enema laxativum infundendum curant ad flammas febris vibrantes coercendas, è refrigerantibus aquis ſyrupiſque julapia, nonnunquam ex amygdalis & ſeminibus frigidis emulſiones coaptant. Facultatem vitalem collapſam *ſpirituoſa* refocillant potione, hoc protypo prout in Belgarum pharmacopoliis paſſim præſcripta aperte edocent.

R. *Aq.4. cordial.* ana ℥ j.
Aq. cinam. ℥ ſs *vel* ʒ vj.
Confect. Alkerm. ʒ j.
Spec. Diamarg. frig. ℈ ij.
Syr. è ſuc. citr. ℥j.
m. f. Pot.

Sæpius

Sæpius Aquis cord. adjicitur ſimili menſura *aqua melis. Aqua Cinam.* vicem gerit nonnunquam *Aq. Vitæ Mat.* item pro *Confect. Alkerm. Conf. de hyacint. apponunt.* Natura in extremum vergente ad pulverem cordialem uſitatè fugam arripiunt.

R. *Spec. Diamarg. frig.* ℈ ß.
Magiſt. Perlar.
coral. ana gr. v.
Lap. Bez. or. gr. iij. vel iv.
m. f. Pulv.
ſumendus bis per diem mane
& Sero in Julap. cord. modico.

Vigiliis animali fracta facultate ſomnum ſequenti conciliant.

R. *Aq. Bor. nymph. pap. Rh.* ana ℥ j.
Aq. Cinam. ʒ ij. *Confect. de Hyacinth.* ℈j.
Syr. Papav. Rh. ℥ j. *vel* ℥ j. ß.
m. f. Pot.
capiat hora ſomni.

Rariſſime opiata hoc caſu illis in uſum cedunt, de eorum indomita vi narcotica ſolliciti, præſertim quum ægri vires ipſi diſcutiendæ vix ſunt pares.

Paraphrenitide ægrum corripiente, ſanguinem è pede ducunt, vel ſi nimis langueant facultates

cultates principes, cucurbitulis cruorem à cerebro ad extremas revellunt partes; at Phænigmos plane deteſtantur. Febre declinante, ſedimento albo in urinis ſpectato, potione prædicta evacuationem ſemel vel bis inſtituunt.

Galli febres putridas malignaſque ſubjugant, Phlebotomia prima vice larga manū celebrata, deinceps alternis diebus ad ℥ 5, vel 6. reiterata, interjectis diebus enema laxativum, & nonnunquā potionem è *ſenæ infuſione*, *manna*, *caſſia* (quæ illis in ſumma habetur veneratione) Syr.roſar.lax.& cryſtal.Mineral. in ea ſolutis, præſcribunt, præter iſta vix quicquam moliuntur. Criticorum dierum nullam habent rationem, ſæpius pronunciantes, quod expectare criſin ſit expectare mortem, ſicque cruorem exhauriendo, & clyſteribus purgando, ſedulo pergunt. In potum ordinarium ptiſanam (quæ omnino parata per totam Franciam in officinis proſtat venalis) concedunt.

Germani à Belgis haud ſunt diverſi, niſi quod corpore purgatione & venæ ſectione exinanito, pulveres miaſma febrile eliminantes & refrigerantes, è *terra ſigill. bolo armen. corn. cerv. uſt. raſ. Ebor. rad. torment. biſtort. ſimilibuſque*, (at his omnibus pulverem *rubeum pannonicum* in Pharmacopæa Auguſtana annotatum præhabentes) proponant.

CAP.

CAP. VI.

Exhibens, Quod febrium continuarum putridarum praxis ſubigendarum moderna ſit barbara & lethifera.

QUod nefaſta exitialiſque ſit fermentatorum praxis, quis inficiabitur, dum è febrientiũ turba, cujus majorem partem explent forſan viri robuſti, juvenes, euſarci, nec hypochondriis tenſis ut neque abdomine, æger vix tertius priſtini ſalutis ſtatus ſit redinteger. Quid inde decernendum, quum ingruente febri, quamvis primo accerſitus mali momento fuerit medicus, vireſque plus quam ei ſubigendo ſint pares, nihilo ſecius ſuccumbat miſellus? quinimo ſint omnia pro receptiſſima medicandi norma adminiſtrata, cardiaca ſumma, etiam *Extractum cardiacum*, *Margaritæ*, *Bezoar*, imò ipſi *cornu cervi ſpiritus*, attamen creberrimè incaſſum, febreſque in lethum uſque jubilabunt. Siquidem in fermentatorum gratiam exhibeatur, quod priuſquam æſculapius noſter decumbentis ſuppetias iverit, flamma jam in altum faſtigietur, radiceſque egerit fixas, mali morbi mores facultates imperantes proſtraverint, non iatro ut neque ipſius præſidiis, ſed intemperiei malignæ nimia mora ſævienti ominoſi diei occaſionem vertendam. Huic

repono, non obſtante quod primæ gliſcenti febris (haud tantopere aſpectu torvo) ſcintillæ imminuerit iater, ut modo innui, res peſſum tamen ibit; at viciſſim, ſi quis ſe ruri continens, ſit villanus, vel è civitate oriundus, febri (quamvis acuta malique moris) obruatur, atq; cura aniculæ ruſticæ ſit demandata, eveſtigio *poſcetum* quoddam cardui benedicti vel piperis probè ſatur ægro propinat vetula, eumque ſtragulis coopertum, uſque ſudore diffluat corpus rorido, cubili adjudicat, hac ſcena iterum atque iterum repetita, reliquum naturæ concreditur, cui tam *dexter adeſt Apollo*, ut ex decem novem ut plurimum, morbo debellato, potiantur victoria. Inſuper Senex Divinus majorem vix opem febrienti attulit, quam nihil agendo, totumque naturæ conſcribendo negotium, ideoque ſæpius urget, ne pepſi vacans interpelletur phyſis *Aphor.* 22. *lib.* 1. *μὴ ὠμὰ κινέειν*, &c. & *Aphor.* 24. ejuſdem libri. Satius foret, quum adæquatum nequeant obluſtrare remedium, *Avicennæ* proſequi documentum *Sen.* 4. *lib* 1. *cap.* 1. ***Cum ignoraveris ægritudinem, relinque eam naturæ, quia aut curabit eam, aut manifeſtabit eam.*** Itemque majus emolumentum ægrorum rebus afflarent cum Hippocrate criſin expectando, quam mille gyris naturæ inſidiando, ſi autem prodeſſe ignorent, ne obſint ad minus. At quo ſingulatim vecordis hujus praxeos perſtringam ſeriem

jam

jam ſuppetit. Ne fermenti nimis exterant aciém, qui germinante febri enemata reſpuunt, de rite minime ſatagunt adminiſtrandis, quum corporis quiſquiliæ, circa inteſtinorum anfractus, meſeraicaſque latebras diverſantes, non exterminatæ, vel effluviis in vaſa profuſis, æſtum inſigniter laceſſant, vel particulis in cruorem perreptantibus febrim ſuccendere valeant. Hæ quia pepſeos ſunt incapaces, extraque vaſa deliteſcentes, ex facili leviori potiunculæ laxativæ vel clyſteri cathartico, præ omni caloris ingeminandi metu, parent; atqui quum noſtrates tam immanes ſint carnivori, ut ſordidis abunde ſcateat totius ſentina abdomen recrementis, annon ſumme neceſſaria è laxativis purgatio vel catharticum enema? Primis tamen diebus, nam ſubinde maxima iſtius ſaburræ ſcoleciæque pars in vaſa à rapaci ſanguinis torrente eſt abducta, ideoque tunc omni ſuperſedendum purgationi, quippe inde opere avocabitur cum interturbatione ſumma natura, abſque emolumenti tantillo. Nec quæ jam in apricum protuli Hippocrati ſunt diſſona, prout eſt obſervare *Aphor. 10. l. 4. in acutis paſſionibus eadem die ſi fieri poteſt, medicandum, nam in his cunari malum eſt. Item Aphor. 29. 2.* rationem autem ſubjungit. Aphor. 30. l. 2. *Circa initia omnia debiliora, & in ſtatu omnia fortiora quæ purgationem fieri impediunt.* Secundo, omnia in febres proclivia

& febrientia corpora plethora, ut plurimum ad *vires*, in principio degravantur, qua ſpiritus coarctantur, ac nimia condenſatione excandeſcunt, torpeſcit circulatio, motuque ducitur enormi, ac ſpiracula obthurantur; quantum res urget, ut ſanguis quamprimum ſuppromatur: inde ſpiritus promte ſe expedient, cruoris motus ab anomalo fiet regularis, meatus cutanei liberiores evadent, ac æſtus demulcebitur. Atqui quum non raro febri prima Phlebotomia ſubacta, non tamen ad apyrexiam prorſus, ſcintillis flammam reſuſcitantibus, de novo intumeſcit, turgetque maſſa cruenta, hinc pro ſecunda vice venas deplendas ſectione peræque ſuadet ratio, ut eoſdem aſſequamur effectus. Qui autem tertiam venæ Sectionem attentandi enituntur ſtudio, impune cum cruore ludunt humano; at non æque hac tertia, ac prioribus binis depletionibus proficitur, ut millenis mihi conſtat experimentis, quinimo truculente ſpiritus vireſque mactantur, pabulum illis ſubtrahendo requiſitum, ac eorum baſin & fundamentum plane evertendo; Etenim ſanguini tanquam fundamento & ſubjecto inſident, & ex hoc Vitam ducunt. Porro non uſque adeo turget tunc ſanguis, quia citra præhabitas ſanguinis ſubductiones maſſæ univerſæ portiones ſunt attenuatæ & liquefactæ, atque per plures cavernulas antea refertas diſperguntur. Itemq; jam

jam arctus ſpirituum vitalium cum corpuſculis febrilibus (qualia autem ſint hæc, in poſterum narrabitur) intercedit congreſſus, adeo, ſi ſpiritus vel interturbes vel venæ ſectione exhaurias, de neceſſe à miaſmatum febrilium partibus ut ſteterit victoria, mortem in trophæum producturorum. Millies mille illa ſtrage lanceolæ cæduntur. Quo rem magis perſpectam habeas, malignè febrientis exemplo, ſum illuſtraturus; hic autem ſi vel ſecunda tantum vice, imo nonnunquam & prima, ſanguinem è tuſa vena profunderet, ſe vitæ diſcrimini certo objiceret; in promptu eſt ratio; ſanguis ſæpiſſime hac vigente febri vix intumeſcit, (etenim neque pulſus neque urina impenſe aucti caloris intumeſcentiæ cauſæ ſunt indicia, nec fuliginum copia præcluduntur ſpiracula) iccirco ſanguis nequaquam eſt demendus, quia nullo modo ut nec copia ſpiritibus officit; ſi tamen præter rationem exantletur, adeo devaſtantur ſpiritus, ut congreſſui impares reddantur; ſecundo, vaſa cum tam raptim venæ ſectione deplcantur, impetuoſè materia maligna vaſis capillarib9 ſtagnans, vel alibi intimis effugiis & mæandris recondita, in vaſa majora ad partes imperantes ducentia arripitur, unde particulis congeneribus accedente ipſa, junctis viribus vitæ præſidia impetuntur; demonſtratio ſane ampliſſima. Binorum hic ſolvendi nodi ſuperius aſſertorum. Primus eſt, numeri ratio venæ

ſectionum, unde prima enumeranda, unde ſecunda, & tertia; alter, quare ad punctum definiantur venæ ſectiones binæ. Primo autem ſymptomatum, è febris non intermittentis, (ut *Hippocrates* paſſim eam nuncupat, ſub cujꝰ nomine & continuæ & continentes latent febres) prolabentium latice, aggreſſu, ſanguinem eadem die, pro vaſorum plethora, è brachio ducere expedit, quo materiæ febrilis fiat inhibitio, ne cum maſſa per vaſa profluente majora confundatur, neque impetum facientia cominus impetat, etenim in quantum iſta forent, in tantum cruoris profundendi moderanda eſt ratio. Porro ſanguinis depromendi menſura & ab intumeſcentiæ gradu deſumenda; nam ſi hujus ratio ſit ut octo, totidemque graduum ſubducendorum norma ſit ſanguinis caſtratio ad uncias 10; Ergo ſi intumeſcentiæ gradus fuerit ut 4, unciarum 5, vel 6. ſanguinis ſubtractio illius compeſcendæ par erit; proque hoc modo in cæteris eſt inſtituendum computum. Ubi autem materiæ febrilis orgaſmus fuerit placatus, ejuſq; malignè agendi facultas cohibita, latebrarum extra vaſa diſſitarum capillariumque vaſorum mandatam vinculis, nempe febris materiam, poſtridie potione cathartica, vel duabus interjectis diebus, eliminare de facto convenit. Simili pacto ingruentis febris malignæ inſultus edomabitur, quamvis alias certò in perniciem ſit actura, nihilo ſecius liberabi-

tur

tur æger. Enema laxativum vel emolliens ſaltem præjeciſſe phlebotomiæ oportet. Haud raro febricitantes ſub limine rigore ſtrenuo, vomitu enormi, lipopſychiaq; frequenti torquentur, eadē die venis contenti uncias ſex vel octo profundendo extenuatis, intumeſcentia cruoris, vaſorū plethora & materiæ febrilis orgaſmus, me conſulente plane coercita ſunt. Atqui reponere cuipiam volupe eſt forſitan, ſi ſingulis prædictorū accidentium exortib9 in ſanguinem deprædatio foret, ſæpius temerarium ac irritum foret inſtitutum, quum non raro iſta ſymptomata ſuapte ſponte, ſex vel octo horis, ſedato ſanguine evaneſcant, ut in tertianis intermittentibus, quibuſdamq; alius ſpeciei febribus, accidere ſolet. Tali emerſione reſpondeo, nunquam fruſtra cruoris ſuperpondium venæ fiſſione ſublevatur, quum plethoræ materiæq; æſtuantis ſymptomata prædata ſint ſoboles; atque conceſſo, quod ſuapte orgaſmus ſubſideat tendentia, leviſſima de cauſa repullulat; quare ut naturæ ſuccurratur, neceſſario aliquaten9 ſarcinæ proportio eſt præſcindenda. Secundo, exercitato fere cuivis medico conſtat orgaſmi natura, an ſcheticum vel permanens edat ſpecimen, indeq; de phlebotomiæ neceſſitate ſtatuere ex facili ipſi erit copia.

Crebro attamen cum fiat ut ſecundo vel tertio, imo quarto die, vel ulterius tantum conſulant ægri medicos, indagandum primò, an eadem, major, vel minor ſanguinis menſura ſit

profundenda, quam ſi primo æſtus inſultu medicandi occaſio medico integra foret: ſecundo, an nihilominus iatro tertio vel quarto die adveniente,illa cruoris depletio ſit enumeranda prima, atque ſubinde quinta, vel ſexta, vel octava, aurora ſit retentanda poſterior phlebotomia. Prius p. æluſtranda coctionis ratio, & animadvertenda inediæ, vel tenuitatis victus cauſa cruoris pauperies, quam de re quicquam certò definiendum. Itaque pro hypotheſi modo, (ſi de veritate hujus abſoluta tibi è ſubſequentibus non conſtiterit) habeatur, quod natura materiæ acutarum febrium coquendæ innitatur opera tredecim, imo nonnunquam quindecim dierum ſpatio, atque ſubinde decimo-quarto, vel decimo ſexto,ſecundum lunæ curſum, ipſius ſeparationem & expulſionem moliatur; idcirco *Hippoc.* pronunciante, *Aphor.* 13. *l.* 2. Ὁκόσοισι κρίσις γίνεται, τουτέοισιν ἡ νὺξ δύσφορος, ἡ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. Coctio ad ἀκμὴν decimo tertio eſt provecta, quia ſtatuitur ille dies decimum quartum immediate præcedens, quo dictante eodem *Hippocrate* (*Aphoriſm.* 22. *l.* 2. Τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων κρίνεται ἐν τέσσαρες καὶ δέκα ἡμέρησι) acutarum febrium criſes accidere ſolent. Jam vero nocte criſi prævia cum omnia ſint moleſtiſſima, oportet ut tunc temporis natura ſummo coctionis puncto incumbat, quod nimirum eſt dies vel nox decima tertia, immediatè diei criſeos decimi-quarto præfulgens, quo nimirum decimo

mo quarto critico, ut modo innui, natura materiam febrilem coctam pedetentim per alvum, vomitum, poros cutaneos, vel hæmorrhagiam, at frequentiſſime per diuresin, ſedimenti albi (ſi perfecta fuerit coctio) vel rubeſcentis (ſi imperfecta) & ponderoſi ſub ſpecie ſeparat & exterminat. Hic vero notandum, criſes corporibus in calidis tenuibuſque climatibus, & quibus ſanguis vaſa perreptat tenuis, obſtructionum vadis carentia, oboriuntur rapidæ, materiam coctam ſimul & raptim per alvum vel cutis ſpiracula eliminando; at ſeptentrionali in plaga decumbentes, quia cruor craſſus limoſus & pendulus emphraxes circumquaq; promoveat, cutiſque eos circumveſtiat dura & denſa, atque alvi facultas ipſis ſoporoſior ſit, ut plurimum pauxillatim renibus & veſicæ materia morbifica demandata, liberantur; interim tamen non diffitendum, quin vox *criſis* prima impoſitione ſubitam cum perturbatione denotet ad ſalutem vel mortem mutationem, idcirco quamvis critice propelli materiam ſenſim dixero, intelligendum reſpectu rapidioris criſeos, calidorum tractuum propriæ; atque reſpectu per tranſlationem materiæ morbi ſolutionis cunctabundæ, criſeos nomen jure meretur, nam ſubito quatuor vel quinque dierum ſpatio præter propter, univerſa excernitur materia, hæc obiter. Si autem decimus tertius dies ſit coctionis apex, atque ab augmenti momento gradatim intendantur

dantur ſymptomata, quod plerumque quintò vel ſeptimo die in veris acutis, pro lunæ variatione fieri ſolitum, ultra ſeptimum diem phlebotomiam inſtituere nefas erit, quia tunc pepſin aggredi moliuntur ſpiritus, atque cruoris intumeſcentia inedia, (ſi præmiſſa non fuerit venæ fiſſura) & victus tenuitate coercita eſt; quid igitur tunc vis venas depauperare? ſi tamen febris acutæ principio (quod quatuor vel ſex diebus definitur, quia vix ad ſenſum variatur primæ ſymptomatum ſtipationis ſcena) præter exigentiam & rationem indulſerit gulæ febriens, indeque ſanguinis turgentia foveatur, & octava die eum depromere licebit; adeo ut iſta ſint ad ſanguinis intumeſcentiam, & cruoris tenui victu abſorpti nutum collimanda; nam ſi tantum tenui diæta fuerit abſorptum, durante principio, ſive prioribus quatuor vel ſex diebus, quantum unicæ phlebotomiæ æquipolleat; ergo intra ſeptimum eam ſemel reiteraſſe juvabit, ſed iſta judicio exercitati cujuſvis iatri ſunt linquenda: at non ſit immemor, quod Phlebotomia & Purgatio à *Galeno* ſtatuantur remedia magna, à quorum uſu vitæ neciſque dependet jus; neque illius quam hujus uſus minus ſuſpectus habetur, idcirco ad utrumque ſpectat prudentiſſimè dictatus *Aphoriſmus 29. lib. 2.* ἀρχομένων τῶν νούσων, ἤν τι δοκέῃ κινέειν κίνει. Morbi autem incipere dicuntur dum conſiſtant primi inſultus ſymptomata; at

quam

quam primum ſenſibiliter intendantur (ne tamen proxime ſubſequatur denuo remiſſio) principii limites exedunt, augmentumque morbi appellunt. Ex eo item *Galenus* inculcat in prædictum *Aphor.* 29. *lib.* 2. *Ut citius eveniant coctiones, circa principia melius eſt evacuare per venæ ſectionem & purgationem.* Avicenna non ſemel ſanguinis miſſionem laudibus effert ſummis, at in febris principio, *Fen.* 1. *lib.* 4. *Tract.* 1. *cap.* 33. de febri curanda ſcribens. *Cum cauſa eſt multitudo humorum & repletio, tum oportet & in principio properes ad phlebotomiam.* Item alio in loco tradit; *Evacuatio non eſt aliqua niſi ſicut phlebotomia in quacunque hora accidat, & non expectatur criſis neque digeſtio.*

Galenus lib. introd. cap. 3. De febribus diſſerens bilioſis hoc pacto ſe exprimit. *Curatur in principio venæ ſectione, in ſtatu tam frigidæ, tam aliorum quæ refrigerandi vim obtinent potio confert; idem enim ſemper remedium accipitur, ut quocunque morbi initio ſanguinis detractio;* & alibi declarat, *quod in conſilii inopiam deveniunt, qui ſtatim à principio non vacuarunt ſanguinem.* Alexand. Trall. lib. 12. c. 2. ſic conſulit. *Continentes febres ſolerte diligentia curari debent, ſubitoque id faciendum, quod internotitia dictaverit, ſive ſanguinis miſſionem, ſive expurgationem requirat: maximum enim incommo-*

dum eſt tum in omnibus morbis tum in continentibus dilatio. Quid verbis opus? rem rationibus, authoritatibus, & experimentis abunde detegimus, undeque palam fit, quam barbare in ægrorum perniciem agatur putrida continua laborantium, his circa augmenti medietatem, & finem, ac ſtatum, ſanguinem demendo; veriſſimum dixero, quod Venæ ſectio in principio ſit vita, in augmenti medio, & fine, atque vigore mors.

Argumentum contra præfata hic duci poſſet ex eo quid præcipit ſummus medicandi magiſter, *Aphor. 8. lib. 1.* ſcilicet, *quando morbus in ſuo vigore conſtiterit, tunc victu tenuiſſimo utendum*; ne ſanguinis maſſa in tantum excreſcat, ut naturæ regimen reſpuat; Ergo ob eandem rationem ſanguinem in vigore deplere licebit, ne ſpiritus nimis degravet & opprimat. Facile refutatur objectio; victus imperatur tenuiſſimus, ne ſpiritus à coctione revellantur, dum materiæ febrili ſubigendæ inhient; non autem ob adauctum ſanguinem, quum ſubſideant propemodùm Vaſorum oſcula, ac major potius illius deſideretur proportio, quo inde ſpirituum ſuppleatur copia.

E prælibatis non arduum, rationem binarum in continuis febribus venæ ſectionum eruere, quum in morbi principio, vel in augmenti initio, at rariſſime, fuerit celebranda: quippe ſi quoties poſſibile inſtituatur principii ſpatio, nempe

nempe quatuor vel ſex dierum, ne venam ultra ſecundas vices tranſadigas, vetatur; nam ad minimum ut bini utrique interponantur phlebotomæ dies, virium refocillandarum ergo, oportet, unde liquet vix tertiæ ſupereſſe anſam, ni in augmento naturæ ea velis officere; nec non vires ipſi præſcindere. Si autem malignitate febris ſuboriatur ſtipata, ſumma cautione ſanguinis miſſio attentanda vel reiteranda.

Quænam ſint in febris præſtanda frontiſpicio, hactenus ventilatum, augmenti ingraveſcentiſve febris medelæ fermentitiæ impræſentiarum vacandum trutinæ. Præliminario diffibulandum, an exacerbantis febris tempeſtate fermentationi ſit ſuffulciendum. Caligine hic cæcutiunt medici, febrium ſtadiorum plane ignari, praxin exercent incautam & impiam, ægrorum in dies cæde manus tingendo; quonam ducuntur magnete, ut juſtum venæ tundendæ, vel cathartici exhibendi, minutum attingant? Pariter, ad quam tendunt metam, dum pulveres, aliaque Cordialia patientibus obtrudant, atque ſi his continuarum putridarum malignarumque febrium ſupprimendarum concedatur facultas, modo ſtatique temporis puncto exhibendi ipſis latentibus, tantum iſtis valent perpetrare facinorum, quantum novacula Barbi tonſor veſanus. Hac adductus ratione *Hippocrates*, albo notandum calculo,

calculo, quod Aphoriſmorum exordium ab obſervatione, præ aliis in arte medica, apprimè mente volvenda, ſumat. Ὁ βίος βραχὺς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ, ὁ δὲ καιρὸς ὀξὺς, ἡ δὲ πεῖρα σφαλερὴ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή. Tertium hujus præcepti membrum, quod noſtri eſt inſtituti depromit, *viz.* ὁ δὲ καιρὸς ὀξὺς, *opportunitas ſive occaſio eſt magni momenti*, in acutis præſertim; eadem etenim medicina temporis ratione, & curat, & jugulat. Quin quatuor conficiat quaſi ſtadia, febris vulgata dictat obſervatio. Primum peragrat, circum ſubſervientia viſcera, ſtomachum, pancreas, pulmones, fellis utriculum, meſenterii glandulas, ex his unum vel plura dum delitet materia febrilis, miaſmata iſthinc quædam emiſſaria in ſanguinem evomens tumultuantia, inq; æſtum cientia. Ut primum materia præfata è latibulo confertim & proceſſoſe in vaſa majora illidatur, ſymptomata excandeſcendo protinus incrementi vultum expandunt. Atqui ubi univerſa minera ſe penitus in cruoris regurgitaverit profluentem, è propinquo morbi inſtat ἀκμή. Cominus tunc cum hoſte pugnatur, acieque fracta naturæ arma victricia inteſtina corpuſcula rebellia, humoreſque ſecretos in cloacas excutiunt, ac hoc pacto declinante morbo, ſalvus incolumiſque ſalutatur æger. Expeditio hæc nonnulla præbet notatu digniſſima. 1. Primo marte febrim impetit è longinquo natura, effluviis ſolummodo quibuſdam

dam præfuſis,congeries materiæ præternaturalis extra vaſa majora in profundo nidulante, neque cum ſanguinis torrente complexa. 2. Ingeminante febre, portio materiæ parcior cum cruore præterfluo conſunditur, uberior vero in latice etiamnum ſubſidet. 3. In vigore in vaſis omnia ſunt arcte implicita, cum naturalibus præternaturalia. Fax ex hiſce jam præfulget, qua glomeratæ difficultatis terminatio clare internoſci queat. Itaque cum coctionis fine quum coincidat fermentatio, ſubigendæ nimirum qualitatis minimorum in ſanguine adventitiorum heterogeneæ, atque ex parte tantum materia irrepſerit (dum incremento adhuc hæreat affectus) in cruorem febrilis, nec in prædicti ſucci penetralia univerſim inſinuaverit, minime fallax fuerit ſubſidium, ſi lautum probe ſalibus volatilibus nutritum hauſtum diaphoreticum ingerat ægeri, quo in alacrem fiat præceps ſudorem; ſanè medium perquam appoſitum, quo ſeſe à noxiis vis liberet vitalis corpuſculis; quandoquidem etiamnum ſpiritus numero & craſi pollent, atque minus ab hoſte impugnantur inteſtino; unde ex conſequentia ipſis protrudendi ſupereſt poteſtas, fumi & fuligines corporis meatus & cutis ſpiracula nondum refercere, naturæ cutaneis exufflationibus patentia, materia ſparſim, ex parte, & laxe intertexa tantum cruori eſt febrilis, indeque diaphoretici vi expulſu

facilis

facilis exiſtit; è quibus ampliſſime conſtat ac deducitur, fermentationem (proh vocabuli abuſus) eſſe hoc caſu facilem reddendam; hac liquore venoſo attenuato, ſpiritibus in vim junctam confugiendi præbetur anſa, qua materiæ febrilis aculeum atterere ac ſubinde prorſus eliminare queant. Verum quamvis ſit facilis reddenda, nullo pacto tamen intendenda fermentatio, quippe quæ ſanguineum bitumen in flammas nimis altas concitaret, procellamque cruoris ſalium fragore ac Vibratione diſcriminis plenam moveret; hujuſmodi indolis ſunt pene remedia omnia in præſidia à fermentatoribus adducta, videlicet, *Aqua Epidemica*, *ſpiritus cornu cervi*, cæteraque cordialia ignea, prout in poſterum fuſius enodabitur. Nec rationes in teſtimonium citatas tanti æſtimo, quin experimenta plurima, quibus modo prædicto centenos aliquot à febre ſynocho liberaverim, priuſquam ἀκμὴν attigerit, luculenter rem detegant.

Juxta cynoſuram præfatam inveſtigemus, quem ad portum ducat cochleatim exhibendorum cordialium æſtuantium rhombus; certo certius, febris ſi quippiam fuerit furens, naufragium imminere. Nam cochleatim ingeſta Phlogoſi ac incendio pabulum ſuggerunt, fuliginum materiam adaugent, ac revera meatus conſtipant; porro nec minimam materiæ febrilis concoquunt portionem, nec coctam ſegregant

gregant vel eliminant. Iccirco ſi nihil agendo febris ad faſtigium provehatur ſuapte ſponte, ac materia febrilis arctius & intimius cum cruore & ſpiritibus contexatur, nec non univerſa deturbetur minera, & in vaſa magna profundatur, ſanè male agendo multo pejus proficitur. Quid in incremento machinati fuerint, jam nuper oſtenſum; impræſentiarum promulga ſuffragium, an edentulæ ruſticæ aniles ſint febris edomandæ ſagaciores, an ſint *fermentitii* medici. Nec in tantum ſenſibus ſunt orbi ipſi ægri, quin à fermentatorum cordialibus ſuccendentibus in morbi ſtatu ſe in præmaturum finem coercitos perſentiſcant. Æſtuantem naturam ſortiuntur cordialia prædicta è ſulphure impuro, quo non tantum ubertim ſcatet vini ſpiritus, compoſitorum iſtorum alexicacorum liquorum menſtruum, quinetiam ipſa ingredientia, præcipue aromatica, excrementitium ſulphur crudum ac impura ſalia hoſpitio excipiunt, unde fit, ut qui illa plena manu aſſumpſerint, febricitantes ocyus itineris metam exitialis attingant. Ergo his quod intendatur fermentatio, cruoris maſſa in æſtuationem ſæviorem adigatur, ac univerſa materiæ ſebrilis ſentina ex parte tantum ſanguinem alluens, parte majore in latebris ſubſidente, impetu abſorbeatur ac arripiatur à ſuccis circulatione mobilibus,

& iis ſecundum minima adunetur, ſatis liquet; adeo ut cordialia præſata fermentationem ingeminantia, & nullo pacto vi diaphoretica & ſubtiliſſima facilem reddentia exhibere, ſit data opera corpus in ignem ſuccendere, & ægrum vita ſpoliare. Ne tamen prætermittatur diſquiſitio, qui effectus mirabiles à prædata *Aqua Epidemica* proficiſcantur, è ſimplicium contextus examine petenda. Frontem tenet *Radix tormentillæ*, cujus poteſtas in ſale fixo ponderoſo reſidet, qua de ratione ejus nulla particula in *Alembicum* elevabitur. *Glycyrriſa* in hac claſſe Alexiterii nomen audit, quod tamen huic à medicorum nemine unquam fuit conceſſum, nihilo ſecius quo cæterorum acrimoniam atterat fortean huc delegata eſt; Atqui quum & menſtrui vim attractivam retundat, quo minus ſimplicium ſalia alliciendo polleat, neque ipſius minima particula è cucurbita in capitellum aſſurgere queat, ſane optimo jure hinc rejicienda eſt. Ad hæc ecquis niſi mente captus, Artemiſiam, Agrimoniam, Betonicam, aliaque ejuſdem farinæ, in peſtilitatem commendaſſet, prout in coagmentato medicamine à ſuperiore ævo inſeruntur; hæc licet pauxillulum in ætheris venenum tela vibrent, quum tamen alia alexipharmaca his præconia, ſummo niſu in virus epidemicum irruendi, longe præripiant, præhabenda forent.

Spiritus

Spiritus cornu cervi quod ſpectat, in bivio hæreres, an pernicie, vel ingrato ſapore prævaleant. Poſterior hæc qualitas plane ab omnibus dignoſcitur, quibus eorum guſtandorum fuit facta copia; prior ampliſſime aſſeritur è moribundorum querimoniis, etenim gulam vix ante trajecerunt, quam ſtomacho viſceribuſque incendium furens attulerint, fermentationem in faſtigium provexerint ſummum, univerſam ſtructuram in ignem conflaverint, ac naturæ ſpiritus & robur proſtraverint. Mala hæcce omnia ab impuro venenoſo ſulphure in cornu cervi ſpiritibus latente, & erodente igneo volatili ſale, cum ſulphure dicto confuſo, ſunt decidua. Attamen quamvis præfati ſpiritus tam ſint virulenti & deleterii, haud penitus ſunt rejiciendi, quippe ſuffragantur experientia & authoritas, toxica maxime exitialia, nempe, Antimonium, Argentum Vivum, Arſenicum, &c. penetralibus recondere, quod vi alexicaca in arcenda venena & alias malignitates ſubtiles plurimum polleat. Quamobrem præparandi ritu peculiari ſpiritus cornu cervini ſi exuantur ſulphure viroſo, ac corroſiva ſalium vis extinguatur, ſolummodo purum cardiacum ſulphur ac ſal volatile ſubtiliſſimum erunt reſidua, quæ non tantum robur vitalibus ſpiritibus arcta unione & coaleſcentia conflant, ſed vi juncta miaſmata maligna pri-

F 2 mo

mo extinguunt, dein exterminant. Non vero hi ſpiritus ut alii adurunt, ſed corpore conſtant puro, æthereo & penetrantiſſimo, qui non fermentationem intendendo, ſed facilem aptamque reddendo, ſunt celebres, à quo curationis cardo præcipue pendet.

Lapidis Contrajervæ in febres putridas malignaſque fama apud plurimos percrebuit, at quam proſperis avibus penes expertos ſtabit ſententia. Præter fæculas farinariumve craſſamentum radices *Contrajervæ* compoſitionis baſis, nec ſal volatile, nec ſal fixum quod ſit validum, nec ullas qualitates, olfactu vel guſtu deprehendendas poſſident, quinimo multiplici experimento aſſumitur, quamvis doſi duplicata febricitantibus fuerit exhibita radix, quod vix quicquam momenti præſtet. *Virginiana* autem radix inſigniter calefacit, ac humorum bitumen accendit; adeo ut boni non tantum virtute diaphoretica, quantum vi cauſtica moliatur infauſti. grana *cochenilia* colore viſum quidem, at vi cardiaca neutiquam ſpiritus vitales recreant. Sacerdotes in Evangelii verba, ſed ſanctiore religione quidam medici in ſtupendas Extracti Cardiaci ſuperius delineati poteſtates jurant. Verum unde emanarent tantæ virtutes, diſquirere fas erit. Sane, omnibus fere extractis particulæ agillimæ una cum menſtruo evaporando in auras tranſ-

volant,

volant, ſpiſſa fæce omnino fere exanimi in fundo ſubſidente Extractum pariente; Dic amabo, annon Extis hujuſmodi extracti miræ reconduntur potentiæ in febres arcendas malignas? Inſuper narcotica quum potiores in ipſo obtineant partes, ſpiritus vitales jam ſummam aciem inſtituentes, ac etiamnum nimis fatiſcentes, narcoticis non ſunt penitus proſtruendi, vel viribus exerendis compedes eis injicienci. Quocirca caute & religioſe talia exhibenda, præſertim languore confectis, ne quod pluribus contigiſſe omnium memoria proditum, in ſomnolentam abyſſum demoliantur. Alii pretioſis fragmentis, lapide Bezoardico, Margaritis, Corallis, ac teſtaceis naturæ proſtratæ ſubvenire enituntur, quaſi eam pretio è deplorato ſtatu redimere velint; at incaſſum, quippe præmiſſi lapides cum potiſſime è terra gravi, puriore tamen & diaphana conſtent, pondere in ſtomachi fundo ſubſident ingeſti, quem magnopere ea ratione aggravant, ac opprimunt, & infarctiones circumcirca pariunt. Quo nomine cor & ſpiritus vitales reficiant, malignitatemque oppugnent, hactenus nondum detegere licuit; ſplendore ac radiis ſpiritus opticos ac etiam ſympathetice alios animales ſpiritus recreant, neutiquam vero obfirmant, ſed potius diſgregando viſum eos frangunt. Verum cum in pul-

verem ſint redacti, volatile nihil obtinent, ut neque ſal fixum, quod foret proficuum, à liquore in ventriculo fluctuante extrahendum, niſi prævia opera calcinentur. Quod liquor ventriculi acidus, qui fermenti nomine venundatur, tincturam ex eis alliciat, quæ omnem energiam facultatemque contineat integram, ſi inſtes, reſponſo habe; quod febricitandi tempeſtate ventriculus acido liquore ſit plane orbatus. 2. Tincturæ omnium fere lapidum non ſunt veræ tincturæ, ſed Mentrui alterationes, ac coctiones ab extrahenda materia perfectæ, quæ tamen ne tantillum communicat, quum peracta extractione ne granum pondere ab ejus, ſi trutinæ committatur, abſceſſerit. Porro lapidem quod attinet Bezoardicum, ſeptendecim granorum pondere viritoris infanti vix duos annos nato exhibitum cognovi, abſque ulla ſubſequente operatione, vel alteratione. Adulti quidam lapidis Bezoardici drachma media aſſumpta, ne ullam, præter ponderis ſenſum, alterationem ſubivere; prætereo quod major prædictorum lapidum pars ſit fictitia & adulterina.

Sub capitis hujus calce paucula nonnulla de Epiſpaſticorum uſu reſtant dicenda. Prout uſitate applicantur ab hodiernis medicis, emolumenti ſummum eſt, quod pauci (febricitantes

citantes nimirum) *Veſicatoriorum* pœnas luentes, ſalutem priſtinam recuperarunt, plurimi autem eadem ſupplicii ſpecie multati interiere. De facto impræſentiarum diſquirendum, an vero potius pauci *veſicatoriis* debeant convaleſcentiæ gratias, quam plurimis juſto imputare liceat mortis ſequelam veſicatoriis: è conſequentia lis eſt dirimenda, pauci *veſicatoriis* uſi evaſere; plurimi *veſicatoriis* uſi periere; probabiliter concludere fas eſt, quod veſicatoriorum uſus ſit nocuus & lethiferus. At rei rationem perpendamus, ut plurimum parco illi numero à febre continua ſoſpiti, poſt peractam coctionem, licet præ virium proſtratione non fuerit reſcitum, *veſicatoria* ſunt adhibita, atque ob rationem coctionis & ſegregationis magnam ſeri ſalſi ac acris colluviem in bullas ampliores exantlarunt; At quibus abſque ulla prævia coctione vel ſegregatione fuere affixa præcitata *Exipopica*, madoris modicum non multum ſalſi nec acris in papulas humiliores attraxere, quod plerumque ſignum eſt funeſtum ac lethale; adeo ut hinc liqueat, quod ſanationis cauſa non veſicatoriis, ſed maligni ſeri ac heterogeniorum humorum ſubactioni ac coctioni ſit aſcribenda.

Secundo, In *Helticis* medicamentis Can-

tharides præcipuo funguntur munere, quarum proprietates recenſere è re futurum reor. Indolis ſunt calidiſſimæ ac incendentis, haud raro febres, ſummos cruciatus, ac dolores, humorum in vaſis deturbationem, ac irritationem acutiſſimam movent, quam dyſuria, ac cruenta emictio ſæpius conſequuntur, cerebro nervoſoque generi ſumme adverſantur, vireſque ſubito proſternunt, adeo ut veneni maligniſſimi, quamvis externe admotæ, ſignatura ſint indutæ.

Quocirca Epiſpaſtica emplaſtra Cantharidibus denſe intertextis, applicita ſi fuerint maligna febri ægro, viribus ſuccumbentibus, ſub ſtatus tempeſtate, annon febrim ingeminant, humores malignos in procellam laceſſunt, malignitatem malignitati accumulant, facultates principes penitus opprimunt, vires excutiunt, ac ægrotantem certiſſimè vita orbant. Objiciendi forſitan hic locus eſt, quod licet *Veſicantia* per ſe corpori febrienti ſummam inferant noxam, per accidens tamen malignum ſerum exhauriendo, ac dolore partes externas afficiendo, quo à partibus principibus, cerebro præſertim, fiat humorum halituumque nocentium revulſio, ampliſſime proſint. Huic replicandum, quod hoc caſu cruor frequentiſſimè humidi ſit egenus, (unde tanto vehe-

mentius

mentius flagrat febrilis ignis) adeo ut guttularum tantum pauciſſimarum ſit poſſibilis attractio, qua ingentium malorum adducitur agmen. Secundò, Corpuſcula maligna, quum potiſſimam in ſalibus fuligineis obtineant ſedem, foras allicere ne ullis valebis technis, quippe ſtatus tempore tam intime ac arctiſſime ſunt humoribus ferruminata, ut ea divellere ſit prorſus vetitum. Iſta ita ſe habere ex hoc argumento fit palam; Ichor Epiſpaſtico foras attractus declinationis ſive coctionis & ſecretionis tempore, magna copia ſub papulis protuberat, quibus diſciſſis exilit ſapore acris, igneus & ſalſus, quia onuſtus eſt ſalibus prædictis fuligineis maligniſque; at præmatura tempeſtate propulſus limpidam, inſipidam, inſulſamque ſpeciem præbet. Quod porro vulgatam ſuperat fidem mox ſum enarraturus; videlicet, Veſicatoria ſub declinatione partibus minus commodis admota, quod rapidiſſime ægros ex orbe ſublunari evulſerint. Poſtquam febri ardente & maligna quidam annos natus triginta duos detentus per dies quatuordecim decubuerit, non ſine perfectæ coctionis & ſecretionis notis, taliter ut decimo quinto pluries per cubiculum deambulaverit, omnibus fere convaleſcentiæ characteribus ſtipatus; Sub ſomni hora,

ra, ut malignitas latens foras protrudatur, duobus conſulentibus Medicis fermentatoribus, admota fuere Emplaſtra Veſicantia larga Nuchæ, & carpis. Sequenti mane febris repullulavit ſatis ardens, loquela fuit abolita, deliriumque mentem cepit; At ut adæquatum perniciei penſum perficerent, decimo-ſexto hominem è medio ſuſtulerunt. Sane ſalia maligna è reliquo corpore ad cerebrum parteſq; nervoſas attracta, Vires ſpirituſque ocyſſime extinxere.

Hujuſmodi plurimos caſus tragicos, ni compendii inſtitutum diſſuaderet, in teſtimonia adducere poſſem, quamobrem præcitatum inſtar omnium habeas. Pro comperto quidem ſtatuendum, malignæ febris ſub limine, præſertim ubi (quod haud raro fit) ex aere ambiente aſſuxerit malignitatis ſeminarium, Epiſpaſticis partibus remotis aſſixis, quam primum ſymptomata fuere ſubacta, febriſque fugata; at tunc intra tertium vel quartum diem ſunt admota. Similiter lue peſtifera correpto primo vel ſecundo die adhibita, ſummo fuere emolumento.

Hæc ſolummodo *prima Sectione* præmiſiſſe negotia concedunt; ſecunda Sectione haud impigre ſubſecutura, ad febrium ſynochorum putridarum (prout vulgo vocantur) &

ma-

malignarum, ut & variolarum, morbillorum, & rugeolæ deſcriptionem, per fundamentum, ſubjectum, cauſas & ſymptomata, tradendam nos accingemus, itemque quaſdam obſervationes practicas, curandi methodum veram, ac remedia ſubjungemus. In tertia Sectione de febrium diviſionibus, ac in ſpecie de intermittentibus diſſeremus.

FINIS.

Theſe Books are to be ſold by William Thackeray *in* Duck Lane.

L*Ittle Venus unmasked*, or A perfect Diſcovery of the French diſeaſe.

Morbus Anglicus, or, A Theoretick and Practical Diſcourſe of Conſumptions, and Hypochondriack Melancholy.

The Accompliſht Phyſitian, the Honeſt Apothecary, and the skilful Chirurgeon, Directing their neceſſary Connexion and dependance on each other. Theſe three by the ſame Author.

Divine Poems, Written, and newly augmented by *Fra. Quarles.*

The Art of Courtſhip, By which young Ladies, Gentlemen, and Foreigners may be fitted with all Variety of Elegant Epiſtles Witty Dialogues, Eloquent Expreſſions, Complemental, Ceremonious, Amorous Anſwers, and lofty Language, ſuitable to every occaſion.

The Wonderful and moſt deplorable Hiſtory of the later Times of the Jews: With the Deſtruction

ſtruction of the City of *Jeruſalem*. By *Joſephus Ben Gorion*.

Divine Meditations upon ſeveral Subjects: Whereunto is annexed, Gods Love and Mans Unworthineſs: with ſeveral Divine Ejaculations. By *John Quarles*.

A Relation of the Fearful Eſtate of Francis Spira. Compiled by *Nat. Bacon* Eſq;.

Sips of Sweetneſs; or, Conſolation for weak Believers. By *John Durant*, Preacher of the Goſpel.

MEDICAL SOCIETY OF LONDON · 11, CHANDOS ST. CAVENDISH SQ.
ESTABLISHED 1773